

ДРЖАВНА
РЕВИЗОРСКА
ИНСТИТУЦИЈА

ИЗВЕШТАЈ
О РЕВИЗИЈИ СВРСИСХОДНОСТИ ПОСЛОВАЊА

*Професионална рехабилитација и
подстицање запошљавања
особа са инвалидитетом*

Број: 400–436/2021–05/58
Београд, 22. децембар 2021. године

Да су надлежни органи ефикасније планирали и користили средства, већем броју особа са инвалидитетом би била обезбеђена професионална рехабилитација и подстицање запошљавања

Професионална рехабилитација и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом подразумева организовање и спровођење програма мера и активности у циљу оспособљавања за одговарајући посао, запошљавања, одржања запослења, напредовања или промене професионалне

каријере, као и мере и подстицаје усмерене на запошљавање и самозапошљавање особа са инвалидитетом.

Државна ревизорска институција је у току ревизије утврдила да:

- Надлежна министарства нису предузела све потребне активности у поступку планирања средстава за професионалну рехабилитацију и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом, што за последицу има смањење њихове искоришћености из године у годину.
- Надлежни органи нису предузели активности за ефикасно спровођење мера професионалне рехабилитације и подстицања запошљавања особа са инвалидитетом.
- Средства намењена предузећима за професионалну рехабилитацију доприносе одржавању запошљивости особа са инвалидитетом, али се не може потврдити њихов утицај на побољшање услова рада, унапређење производних програма, увођење стандарда, побољшање квалитета производа и пружених услуга и прилагођавање радних места.
- Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања је делимично вршило инспекцијски надзор над спровођењем Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом, што за последицу има да је значајан број носилаца послова професионалне рехабилитације остао изван контроле.

Препоруке

Државна ревизорска институција је након спроведене ревизије сврсисходности пословања субјектима ревизије, између осталих, дала следеће препоруке:

Министарству за рад да:

- Средства за мере и активности професионалне рехабилитације и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом планира на основу реалних потреба и за иста успостави адекватне циљеве и индикаторе.
- Преиспита критеријуме и приоритете за доделу средстава по јавним позивима у циљу омогућавања равноправног учешћа свих предузећа за професионалну рехабилитацију и врши процену утицаја на побољшање услова рада, одржање и повећање запошљивости особа са инвалидитетом у њима.

Министарству финансија да:

- У поступку припреме и планирања буџета захтева потпуну документацију (циљне вредности, постављене индикаторе и извештаје о учинку програма Министарства за рад), у циљу планирања средстава за мере и активности професионалне рехабилитације и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом на реалним потребама.

Министарству финансија - Пореска управа да:

- Повећа број контролисаних послодаваца у циљу праћења извршавања обавезе запошљавања особа са инвалидитетом.

Националној служби за запошљавање да:

- Предузме активности на благовременом спровођењу и реализацији поступка набавке услуге обука за тржиште рада за особе са инвалидитетом, ради њиховог оспособљавања за укључивање на тржиште рада на равноправној основи.

Садржај

Скраћенице	5
I Резиме и препоруке	6
II Увод	9
1. Проблем	9
2. Циљ ревизије	11
3. Ревизорска питања	11
4. Обим и ограничења ревизије	11
5. Методологија у поступку рада	13
III Опис предмета ревизије	15
1. Појам професионалне рехабилитације и подстицања запошљавања особа са инвалидитетом	15
2. Законодавни и институционални оквир	16
3. Опште информације о професионалној рехабилитацији и подстицању запошљавања особа са инвалидитетом	19
IV Закључци	22
ЗАКЉУЧАК 1. Надлежна министарства нису предузела све потребне активности у поступку планирања средстава за професионалну рехабилитацију и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом, што за последицу има смањење њихове искоришћености из године у годину	23
Налаз 1.1. Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања није дефинисало циљеве и индикаторе за спровођење мера професионалне рехабилитације и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом, као основ за планирање средстава на реалним потребама	23
Налаз 1.2. Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања није пратило ефикасност уложених средстава у мере професионалне рехабилитације и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом, нити је о томе адекватно извештавало	28
Налаз 1.3. Министарство финансија је одређивало обим средстава за мере професионалне рехабилитације и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом без дефинисаних циљева програмских активности, индикатора за њихово праћење и извештаја о учинку	31
Налаз 1.4. Пореска управа је делимично вршила праћење извршавања обавезе запошљавања особа са инвалидитетом	32
ЗАКЉУЧАК 2. Надлежни органи нису предузели активности за ефикасно спровођење мера професионалне рехабилитације и подстицања запошљавања особа са инвалидитетом	36
Налаз 2.1. Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања није уредило начин и поступак доделе субвенција зарада запослених особа са инвалидитетом у предузећима за професионалну рехабилитацију	36

Налаз 2.2. Критеријуми и приоритети за доделу средстава по јавним позивима Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања не омогућују равноправно учешће свих предузећа за професионалну рехабилитацију у побољшању услова рада.....	40
Налаз 2.3. Неблаговремено спровођење поступка набавке услуге обука за тржиште рада за особе са инвалидитетом од стране Националне службе за запошљавање, доводи до преусмеравања средстава са мера професионалне рехабилитације на мере подстицање запошљавања, што за последицу има недовољно оспособљавање особа са инвалидитетом за укључивање на тржиште рада.....	44
ЗАКЉУЧАК 3. Средства намењена предузећима за професионалну рехабилитацију доприносе одржавању запошљивости особа са инвалидитетом, али се не може потврдити њихов утицај на побољшање услова рада, унапређење производних програма, увођење стандарда, побољшање квалитета производа и пружених услуга и прилагођавање радних места.....	54
Налаз 3.1. Критеријуми и приоритети јавних позива Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања нису били усмерени на утицај добијених средстава на побољшање услова рада, унапређење производних програма, увођење стандарда па је и изостала процена њихових ефеката	54
ЗАКЉУЧАК 4. Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања је делимично вршило инспекцијски надзор над спровођењем Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом, што за последицу има да је значајан број носилаца послова професионалне рехабилитације остао изван контроле.....	61
Налаз 4.1. Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања је у периоду 2018 - 2020. године извршило инспекцијски надзор над радом осам предузећа за професионалну рехабилитацију.....	61
Налаз 4.2. Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, у периоду 2018 - 2020. године, није вршило надзор над другим носиоцима послова професионалне рехабилитације.....	65
V Мере предузете у току ревизије.....	67
VI Захтев за достављање одазивног извештаја.....	68
П р и л о з и	70
Прилог 1 - Методологија за избор предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом као субјеката ревизије.....	71
Прилог 2 - Обрада података Пореске управе из образаца ИОСИ за период 2018 - 2020. године.....	77

Скраћенице

У прегледу су дате скраћенице које су коришћене у извештају:

Назив	Скраћеница
Буџетски фонд за професионалну рехабилитацију и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом	Буџетски фонд
Државна ревизорска институција	ДРИ
Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања	Министарство за рад
Национална служба за запошљавање	НСЗ
Особа са инвалидитетом	ОСИ
Предузеће за професионалну рехабилитацију и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом	ППР / Предузеће за професионалну рехабилитацију
Приоритетне области финансирања	ПОФ
Директни корисници буџетских средстава	ДБК
Индиректни корисници буџетских средстава	ИБК
Предузеће за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом за производњу обуће „Стил” Зрењанин	ППР Стил Зрењанин
Заштитна радионица за радно оспособљавање и запошљавање инвалида „Лира” доо Кикинда	ППР Лира Кикинда
Извештај о извршењу обавезе запошљавања особа са инвалидитетом	Образац ИОСИ

I Резиме и препоруке

Државна ревизорска институција спровела је ревизију сврсисходности пословања на тему „Професионална рехабилитација и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом”, са циљем да испита да ли се средства за професионалну рехабилитацију и подстицање запошљавања планирају и користе на ефикасан начин, ради обезбеђивања запошљивости особа са инвалидитетом у што већем обиму.

Након спроведене ревизије сврсисходности пословања утврдили смо следеће:

Да су надлежни органи ефикасније планирали и користили средства, већем броју особа са инвалидитетом би била обезбеђена професионална рехабилитација и подстицање запошљавања.

Наведено заснивамо на следећим закључцима и налазима:

Надлежна министарства нису предузела све потребне активности у поступку планирања средстава за професионалну рехабилитацију и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом, што за последицу има смањење њихове искоришћености из године у годину.

- Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања није дефинисало циљеве и индикаторе за спровођење мера професионалне рехабилитације и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом, као основ за планирање средстава на реалним потребама.
- Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања није пратило ефикасност уложених средстава у мере професионалне рехабилитације и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом, нити је о томе адекватно извештавало.
- Министарство финансија је одређивало обим средстава за мере професионалне рехабилитације и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом без дефинисаних циљева програмских активности, индикатора за њихово праћење и извештаја о учинку.
- Пореска управа је делимично вршила праћење извршавања обавезе запошљавања особа са инвалидитетом.

Надлежни органи нису предузели активности за ефикасно спровођење мера професионалне рехабилитације и подстицања запошљавања особа са инвалидитетом.

- Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања није уредило начин и поступак доделе субвенција зарада запослених особа са инвалидитетом у предузећима за професионалну рехабилитацију.
- Критеријуми и приоритети за доделу средстава по јавним позивима Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања не омогућују равноправно учешће свих предузећа за професионалну рехабилитацију у побољшању услова рада.
- Неблаговремено спровођење поступка набавке услуге обука за тржиште рада за особе са инвалидитетом од стране Националне службе за запошљавање, доводи до преусмеравања средстава са мера професионалне рехабилитације на мере подстицање запошљавања, што за

последницу има недовољно оспособљавање особа са инвалидитетом за укључивање на тржиште рада.

Средства намењена предузећима за професионалну рехабилитацију доприносе одржавању запошљивости особа са инвалидитетом, али се не може потврдити њихов утицај на побољшање услова рада, унапређење производних програма, увођење стандарда, побољшање квалитета производа и пружених услуга и прилагођавање радних места.

- Критеријуми и приоритети јавних позива Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања нису били усмерени на утицај добијених средстава на побољшање услова рада, унапређење производних програма, увођење стандарда па је и изостала процена њихових ефеката.

Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања је делимично вршило инспекцијски надзор над спровођењем Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом, што за последицу има да је значајан број носилаца послова професионалне рехабилитације остао изван контроле.

- Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања је у периоду 2018 - 2020. године извршило инспекцијски надзор над радом осам предузећа за професионалну рехабилитацију.
- Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, у периоду 2018 - 2020. године, није вршило надзор над другим носиоцима послова професионалне рехабилитације.

Државна ревизорска институција, након спроведене ревизије сврсисходности пословања на тему „Професионална рехабилитација и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом”, даје следеће препоруке:

Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања да:

- 1) средства за мере и активности професионалне рехабилитације и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом планира на основу реалних потреба и за иста успостави адекватне циљеве и индикаторе (Налаз 1.1.) - Приоритет 3¹.
- 2) израђује извештај о учинку програма и прати ефикасност трошења средстава за програмску активност 0004 - Подршка предузећима за професионалну рехабилитацију особа са инвалидитетом (Налаз 1.2.) - Приоритет 2².
- 3) у извештају о учинку приказује остварене вредности из средстава опредељених за програмску активност 0005 - Подстицање запошљавања особа са инвалидитетом путем Националне службе за запошљавање, у циљу праћења ефикасности трошења средстава (Налаз 1.2.) - Приоритет 2.
- 4) уреди поступак доделе субвенције зараде особа са инвалидитетом у предузећима за професионалну рехабилитацију и извештава надлежне органе о истом (Налаз 2.1.) - Приоритет 1³.

¹ Приоритет 3 означава несврсисходности које је могуће отклонити у року до три године, односно препоруке по којима је потребно поступити у року до три године.

² Приоритет 2 означава несврсисходности које је могуће отклонити у року до годину дана односно препоруке по којима је потребно поступити у року до годину дана.

- 5) преиспита критеријуме и приоритете за доделу средстава по јавним позивима у циљу омогућавања равноправног учешћа свих предузећа за професионалну рехабилитацију и врши процену утицаја на побољшање услова рада, одржање и повећање запошљивости особа са инвалидитетом у њима (Налаз 2.2.) - Приоритет 2.
- 6) изради акт о процени ризика и повећа обим спровођења инспекцијског надзора у циљу законитог пословања предузећа за професионалну рехабилитацију и квалитативног унапређења спровођења мера и активности професионалне рехабилитације особа са инвалидитетом (Налаз 4.1.) - Приоритет 2.
- 7) изради акт о процени ризика и успостави инспекцијски надзор и над другим носиоцима послова професионалне рехабилитације (Налаз 4.2.) - Приоритет 2.

Министарству финансија да:

- 1) у поступку припреме и планирања буџета захтева потпуну документацију (циљне вредности, постављене индикаторе и извештаје о учинку програма Министарства за рад), у циљу планирања средстава за мере и активности професионалне рехабилитације и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом на реалним потребама (Налаз 1.3.) - Приоритет 2.

Министарству финансија - Пореска управа да:

- 1) повећа број контролисаних послодаваца у циљу праћења извршавања обавезе запошљавања особа са инвалидитетом (Налаз 1.4.) - Приоритет 2.

Националној служби за запошљавање да:

- 1) предузме активности на благовременом спровођењу и реализацији поступка набавке услуге обука за тржиште рада за особе са инвалидитетом, ради њиховог оспособљавања за укључивање на тржиште рада на равноправној основи (Налаз 2.3.) - Приоритет 2.

Генерални државни ревизор

Др Душко Пејовић
Државна ревизорска институција
Макензијева 41
11000 Београд, Србија
22. децембар 2021. године

³ Приоритет 1 означава несврсисходности које је могуће отклонити у року до 90 дана односно препоруке по којима је потребно поступити у року до 90 дана.

II Увод

Државна ревизорска институција спровела је ревизију сврсисходности пословања на тему „Професионална рехабилитација и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом” у периоду од априла до децембра 2021. године⁴. Ревизија сврсисходности пословања је спроведена у складу са Законом о Државној ревизорској институцији⁵, Пословником Државне ревизорске институције⁶, Програмом ревизије Државне ревизорске институције за 2021. годину.

Ревизија је обављена на начин и према поступцима утврђеним оквиром ревизорских стандарда Међународне организације врховних ревизорских институција (INTOSAI), Кодексом професионалне етике државних ревизора и принципима Међународних стандарда врховних ревизорских институција (ISSAI).

1. Проблем

У Републици Србији се не зна поуздано укупан број особа са инвалидитетом. Подаци Републичког завода за статистику указују да у Србији живи 571.780 особа са инвалидитетом, што је око 8% укупног становништва. Од тога је радно способно 38,5% особа са инвалидитетом. Стопа запослености особа са инвалидитетом је ниска и износи око 13%, што указује на њихов неадекватан и неравноправан положај у погледу рада и запошљавања. Иако су ови подаци промењени након увођења обавезе запошљавања особа са инвалидитетом, највећи број особа са инвалидитетом је и даље изван тржишта рада, на шта указује Стратегија унапређења положаја особа са инвалидитетом у Републици Србији за период од 2020. до 2024. године⁷.

У циљу стварања услова за укључивање особа са инвалидитетом у све сфере друштвеног живота, укључујући и стимулисање њиховог укључивања на тржиште рада Народна скупштина Републике Србије је 2009. године усвојила Закон о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом који је објављен у „Службеном гласнику РС”, број 36/2009⁸.

Законодавац се руководио начелима: укључености особа са инвалидитетом у све сфере друштвеног живота на равноправној основи - у складу са професионалним способностима и подстицања запослености особа са инвалидитетом на одговарајућим радним местима и у одговарајућим условима рада⁹.

Закон о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом имао је за циљ да покрене низ континуираних активности и мера како би особе са инвалидитетом исказале своје радне способности на тржишту рада и како би се, кроз решавање проблема запослења, обезбедила њихова пуна партиципација у друштву.

У циљу реализације наведених законских одредаба основан је Буџетски фонд за професионалну рехабилитацију и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом¹⁰.

⁴ Број ревизије: 400-436/2021-05.

⁵ „Службени гласник РС”, бр. 101/05, 54/07, 36/10 и 44/18 - др. закон.

⁶ „Службени гласник РС”, број 9/09.

⁷ 05 Број: 580-1514/2020-1 од 5. марта 2020. године.

⁸ „Службени гласник РС”, бр. 36/09 и 32/13.

⁹ Члан 2 Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом.

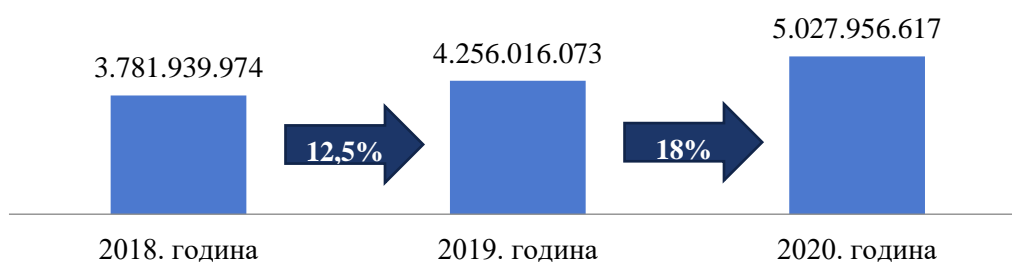
¹⁰ „Службени гласник РС”, бр. 36/10, 83/12 и 46/13.

Буџетски фонд отворен је у сврху подстицања запошљавања и професионалне рехабилитације незапослених особа са инвалидитетом, субвенција зарада особа са инвалидитетом запослених у предузећу за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом или социјалном предузећу и организацији, побољшања услова рада, унапређења производних програма, увођења стандарда, побољшања квалитета производа и пружених услуга, прилагођавања радних места и у друге сврхе, у складу са законом. Приход Буџетског фонда чине средства апропријације у оквиру буџета Републике Србије.

Увидом у податке Пореске управе, износ средстава уплаћених у Буџетски фонд за професионалну рехабилитацију и подстицање запошљавања ОСИ се из године у годину повећава, што је приказано на следећој слици.

Слика број 1: Уплаћени износ средстава у Буџетски фонд према подацима Пореске управе

Увидом у законе о буџету, раздео Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања утврђено је да се за мере и активности које имају за циљ да подстакну запошљавање особа са инвалидитетом и њихову професионалну рехабилитацију константно планира 1,25 милијарди динара годишње, у периоду 2018 - 2020. године¹¹.

Анализом података Националне службе за запошљавање за период 2018 - 2020. године, утврдили смо да се број незапослених лица на евиденцији смањило за 13%, док се у истом периоду број незапослених особа са инвалидитетом смањило за 8%. Последица неравномерног смањења броја ОСИ на евиденцији НСЗ доводи до пораста учешћа ОСИ у укупном броју незапослених који је у 2018. години износио 2,48%, у 2019. години 2,56%, а у 2020. години 2,60%.

Подаци Националне службе за запошљавање показују да је од укупног броја ОСИ на евиденцији: 43% старости између 30 и 49 година, 38% има завршену основну школу, 7% је са вишом или високом стручном спремом а 39% тражи посао дуже од пет година. Неповољно стање на тржишту рада условљено је недостатком одговарајуће едукације и обуке, посебно практичне радне обуке и стицања искуства.

Јавно доступни подаци указују да се број предузећа за професионалну рехабилитацију повећава, а број запослених ОСИ смањује¹².

Наведено указује да положај особа са инвалидитетом на тржишту рада у Републици Србији још увек није довољно развијен, па се поставља питање да ли су надлежни органи предузимали одговарајуће активности на обезбеђивању већег степена

¹¹ Законом о изменама и допунама Закона о буџету Републике Србије за 2020. годину, „Службени гласник РС”, број 60/20 планирана је 1 милијарда динара.

¹² Ех-рост анализа Националне стратегије запошљавања за период 2011 - 2020. године.

учешћа ОСИ у мере професионалне рехабилитације и подстицања запошљавања, ради њиховог укључивања у све сфере друштвеног живота на равноправној основи.

Напред изнети разлози определили су Државну ревизорску институцију да спроведе ревизију сврсисходности пословања на тему „Професионална рехабилитација и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом”, да испита узроке наведених проблема и да препоруке за унапређење ове области.

2. Циљ ревизије

Циљ ревизије је да испита да ли се средства за професионалну рехабилитацију и подстицање запошљавања планирају и користе на ефикасан начин, ради обезбеђивања запошљивости особа са инвалидитетом у што већем обиму.

У фокусу ове ревизије је ефективност као однос између планираних и остварених ефеката одређене активности и ефикасност као однос између искоришћености ресурса и постигнутих резултата.

3. Ревизорска питања

Да бисмо одговорили на циљ ревизије формулисали смо следећа ревизорска питања:

1. Да ли су надлежни органи предузели адекватне активности на планирању потребних средстава за професионалну рехабилитацију и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом?
2. Да ли су надлежни органи предузели активности на ефикасном спровођењу мера професионалне рехабилитације и подстицању запошљавања особа са инвалидитетом?
3. Да ли средства намењена предузећима за професионалну рехабилитацију и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом доприносе побољшању услова рада, унапређењу производних програма и стварању услова за отварање нових радних места и запошљавање особа са инвалидитетом?
4. У којој мери је вршен надзор у области професионалне рехабилитације и подстицања запошљавања особа са инвалидитетом?

4. Обим и ограничења ревизије

За потребе оцене ефективности и ефикасности активности надлежних органа у поступку планирања и коришћења средстава за професионалну рехабилитацију и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом, ради обезбеђивања запошљивости особа са инвалидитетом у што већем обиму, ревизијом смо обухватили активности Министарства финансија, Пореске управе, Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Националне службе за запошљавање, Предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом за производњу обуће „Стил” Зрењанин и Заштитне радионице за радно оспособљавање и запошљавање инвалида „Лира” доо Кикинда у периоду 1. јануар 2018 - 31. децембар 2020. године.

У ревизији смо испитивали:

- ✓ да ли Република Србија има податак о укупном броју послодаваца који имају обавезу запошљавања ОСИ;

- ✓ да ли Република Србија има податак о укупном броју запослених и укупном броју запослених ОСИ, као и податак о броју ОСИ код директних и индиректних буџетских корисника којима се плате обезбеђују из буџета РС;
- ✓ активности Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања у процесу планирања буџета/средстава за сврху професионалне рехабилитације и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом;
- ✓ активности Министарства финансија у поступку планирања и припреме буџета;
- ✓ активности Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Националне службе за запошљавање питања у процесу спровођења мера професионалне рехабилитације и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом;
- ✓ активности Пореске управе у вршењу контроле обавезе запошљавања ОСИ;
- ✓ активности Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања у вези са вршењем надзора над спровођењем Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом и у вези са процесом вршења евалуације мера активне политике запошљавања.

У ревизији нисмо испитивали:

- ✗ да ли финансијски извештаји субјеката ревизије истинито и објективно приказују њихово финансијско стање, резултате пословања и новчане токове, у складу са прихваћеним рачуноводственим начелима и стандардима;
- ✗ финансијске трансакције и одлуке субјеката ревизије у вези са приходима и примањима и расходима и издацима, ради утврђивања да ли су трансакције извршене у складу са законом, другим прописима и за планиране сврхе;
- ✗ правилност решења о утврђивању радне способности ОСИ од стране надлежних органа;
- ✗ инспекцијски надзор над спровођењем овог закона у погледу остваривања права, положаја и заштите особа са инвалидитетом које су у радном односу, у складу са прописима из области рада и безбедности и здравља на раду.

Ограничења ове ревизије, у смислу давања одговора на постављени циљ ревизије су била:

- непостојање регистра/јединствене базе са подацима о броју запослених особа са инвалидитетом у Републици Србији;
- Савет за особе са инвалидитетом Владе Републике Србије у периоду на који се ревизија односи није именован;
- Стратегија унапређења положаја особа са инвалидитетом у Републици Србији односи се на период од 2020. до 2024. године;

- активности субјеката ревизије у 2020. години су биле ограничене услед околности изазваних епидемијом вируса SARS-CoV-2.

5. Методологија у поступку рада

У фази планирања ревизије одржана су четири састанка са представницима органа који поседују адекватна знања и информације у овој области и то: Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Министарство финансија-Пореска управа, Национална служба за запошљавање и Удружења предузећа за професионалну рехабилитацију и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом РС. Од наведених органа су прикупљени и анализирани подаци који се односе на област професионалне рехабилитације и запошљавања особа са инвалидитетом.

На основу прикупљених информација и анализе документације у фази предстудије дефинисан је потенцијални проблем, циљ ревизије, ревизорска питања, критеријуми, предмет ревизије, субјекти ревизије, као и период који ће ревизијом бити обухваћен.

Имајући у виду одговорности органа које проистичу из надлежности прописаних законским и подзаконским актима које уређују област професионалне рехабилитације и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом за субјекте ревизије одређени су: Министарство финансија у делу који се односи на припрему и планирање буџета, Пореска управа као орган који врши праћење и контролу извршавања обавезе запошљавања особа са инвалидитетом, Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања као орган који управља средствима Буџетског фонда и врши надзор над спровођењем Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом, Национална служба за запошљавање као организација која је носилац послова запошљавања и у чијој су надлежности послови подстицања запошљавања особа са инвалидитетом и спроводи мере активне политике запошљавања, као и два предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом који су корисници средстава Буџетског фонда.

Према подацима Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, на дан 31. децембар 2020. године од 61 предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање ОСИ која имају дозволу за рад, 16 је у државном власништву, док је 45 са приватним капиталом.

Даљом анализом података добијених од Министарства за рад, одредили смо квантитативне и квалитативне критеријуме на основу којих смо одабрали субјекте ревизије из реда предузећа за професионалну рехабилитацију и то:

- Укупан износ субвенције коју је предузеће за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом добило у периоду 2018 - 2020. године;
- Просечан број запослених особа са инвалидитетом у предузећима за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом;
- Износ укупно одобрених средстава по јавним позивима за доделу средстава за побољшање услова рада у предузећима за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом.

На основу овако одређених критеријума извршили смо рангирање предузећа за професионалну рехабилитацију и доделили им бодове од 1 (за последњи) до 10 (за први), по сваком критеријуму.

Након анализе достављених података и успостављених квалитативних и квантитативних критеријума, предузећа за професионалну рехабилитацију за субјекте ревизије у ревизији сврсисходности пословања на тему „Професионална рехабилитација и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом” су:

- 1) Предузеће за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом за производњу обуће „Стил” Зрењанин (државна власничка структура) и
- 2) Заштитна радионица за радно оспособљавање и запошљавање инвалида „Лира” доо Кикинда (приватна власничка структура).

Детаљан опис коришћене методологије за избор предузећа за професионалну рехабилитацију као субјеката ревизије налази се у Прилогу 1.

У фази спровођења ревизије, како бисмо одговорили на ревизорска питања и циљ ревизије, анализирали смо стратегије, законску и подзаконску регулативу која уређује област професионалне рехабилитације и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом, као и у вези са тим, податке и информације, добијене од надлежних органа-субјеката ревизије. Такође, обављени су интервјуи са представницима субјеката ревизије и послат је упитник предузећима за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом субјектима ревизије. Такође, исти упитник послат је и предузећима за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом, као изворима информација, а који у периоду на који се ревизија односи нису учествовали у јавним позивима за доделу средстава за побољшање услова рада.

III Опис предмета ревизије

1. Појам професионалне рехабилитације и подстицања запошљавања особа са инвалидитетом

Особа са инвалидитетом

Особа са инвалидитетом, јесте лице са трајним последицама телесног, сензорног, менталног или душевног оштећења или болести које се не могу отклонити лечењем или медицинском рехабилитацијом, које се суочава са социјалним и другим ограничењима од утицаја на радну способност и могућност запослења или одржања запослења и које нема могућности или има смањене могућности да се, под равноправним условима, укључи на тржиште рада и да конкурише за запошљавање са другим лицима¹³.

Професионална рехабилитација

Под професионалном рехабилитацијом особа са инвалидитетом подразумева се организовање и спровођење програма мера и активности у циљу оспособљавања за одговарајући посао, запошљавања, одржања запослења, напредовања или промене професионалне каријере¹⁴.

Професионална рехабилитација особа са инвалидитетом спроводи се применом мера и активности које обухватају:

- 1) каријерно вођење, професионално информисање, саветовање и индивидуални план запошљавања;
- 2) радно оспособљавање, доквалификацију, преквалификацију и програме за стицање, одржавање и унапређивање радних и радно-социјалних вештина и способности;
- 3) појединачне и групне, опште и прилагођене програме за унапређење радно-социјалне интеграције;
- 4) развој мотивације, техничку помоћ, стручну подршку, праћење и процену резултата професионалне рехабилитације;
- 5) индивидуални саветодавни рад, који укључује помоћ у прихватању сопствене инвалидности са становишта могућности укључивања у рад и поједине мере професионалне рехабилитације;
- 6) едукацију и тренинг семинаре за послодавце, стручна лица за радно оспособљавање и професионалну рехабилитацију особа са инвалидитетом и друга лица;
- 7) предлоге и обуку за примену адекватних техничких и технолошких решења у циљу подизања ефикасности особе са инвалидитетом у учењу и раду, као и службе подршке;
- 8) друге активности.

¹³ Члан 3 Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом.

¹⁴ Члан 12 Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом.

Носиоци послова професионалне рехабилитације, поред организације надлежне за послове запошљавања, могу бити и предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом, образовне установе и други облици организовања који испуњавају услове, критеријуме и стандарде за спровођење мера и активности професионалне рехабилитације.

Подстицање запошљавања особа са инвалидитетом

Послови подстицања запошљавања особа са инвалидитетом јесу:

- 1) афирмација једнаких могућности особа са инвалидитетом на тржишту рада;
- 2) организовање и спровођење мера и активности професионалне рехабилитације;
- 3) остваривање права на мере активне политике запошљавања, односно мере за подстицање samozapošljavanja и запошљавања особа са инвалидитетом;
- 4) обезбеђивање техничке, стручне и финансијске подршке за прилагођавање послова, радног места или послова и радног места, укључујући и техничка и технолошка помагала у циљу повећања могућности запошљавања или одржања запослења особа са инвалидитетом;
- 5) праћење ефеката радне и социјалне укључености особа са инвалидитетом;
- 6) сарадња са организацијама и удружењима особа са инвалидитетом, послодавцима и другим органима и организацијама у циљу подстицања запошљавања и укључености особа са инвалидитетом;
- 7) други послови који се обављају с циљем повећања запослености и укључивања особа са инвалидитетом на тржиште рада¹⁵.

2. Законодавни и институционални оквир

Законом о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом¹⁶ уређени су подстицаји за запошљавање ради стварања услова за равноправно укључивање особа са инвалидитетом на тржиште рада; процена радних способности; професионална рехабилитација; обавезе запошљавања особа са инвалидитетом; услови за оснивање и обављање делатности предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом и других посебних облика запошљавања и радног ангажовања особа са инвалидитетом; друга питања од значаја за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом¹⁷.

У циљу реализације наведених законских одредаба основан је Буџетски фонд за професионалну рехабилитацију и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом.

Одлуком о отварању Буџетског фонда за професионалну рехабилитацију и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом, Буџетски фонд отворен је у сврху подстицања запошљавања и професионалне рехабилитације незапослених особа са инвалидитетом, субвенција зарада особа са инвалидитетом запослених у предузећу за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом или

¹⁵ Члан 11 Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом.

¹⁶ „Службени гласник РС”, бр. 36/09 и 32/13.

¹⁷ Члан 1 Закона.

социјалном предузећу и организацији, побољшања услова рада, унапређења производних програма, увођења стандарда, побољшања квалитета производа и пружених услуга, прилагођавања радних места и у друге сврхе, у складу са законом. Приход Буџетског фонда чине средства апропријације у оквиру буџета Републике Србије.

Буџетски фонд је отворен на неодређено време, њиме управља министарство надлежно за послове запошљавања, које обавља стручне и административно - техничке послове за Буџетски фонд.

Обавеза запошљавања јесте обавеза сваког послодавца који има најмање 20 запослених, да има у радном односу одређени број особа са инвалидитетом; послодавац који има од 20 до 49 запослених, дужан је да има у радном односу једну особу са инвалидитетом; послодавац који има 50 и више запослених дужан је да има у радном односу најмање две особе са инвалидитетом, и на сваких започетих 50 запослених по једну особу са инвалидитетом¹⁸, а новоосновани послодавац нема обавезу запошљавања, у трајању од 24 месеца од дана оснивања.

Послодавац који не запосли особе са инвалидитетом дужан је да уплати износ од 50% просечне зараде по запосленом у Републици Србији према последњем објављеном податку републичког органа надлежног за послове статистике за сваку особу са инвалидитетом коју није запослио. Уплатом ових средстава послодавац испуњава обавезу запошљавања¹⁹.

Послодавац који у поступку јавне или друге набавке, изврши финансијске обавезе из уговора о пословно-техничкој сарадњи са предузећем за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом, као и из уговора о куповини производа или вршењу услуга тог предузећа, изузев обавеза насталих у реализацији уговора из области трговине на велико - у вредности од 20 просечних зарада по запосленом у Републици Србији, према последњем објављеном податку републичког органа надлежног за послове статистике у моменту закључења уговора, ослобађа се обавезе запошљавања једне особе са инвалидитетом за наредних 12 месеци од дана извршења обавезе²⁰.

Приход Буџетског фонда представљају средства из буџета Републике Србије и средства од уплате за обавезу запошљавања и користи се за подстицање запошљавања, професионалну рехабилитацију, финансирање зарада особа са инвалидитетом запослених у предузећу за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом или социјалном предузећу и организацији и друге намене у складу са законом²¹.

Законом о буџету Републике Србије за 2018, 2019. и 2020. годину, раздео Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања планирана су средства за мере и активности професионалне рехабилитације и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом из Буџетског фонда.

¹⁸ Члан 24 Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом.

¹⁹ Члан 26 Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом.

²⁰ Члан 27 Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом.

²¹ Члан 28 Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом.

Законом о буџетском систему²² уређен је начин припреме, планирања, извршења буџета Републике Србије.

Правилником о начину праћења извршавања обавезе запошљавања особа са инвалидитетом и начину доказивања извршења те обавезе²³ прописан је начин праћења извршавања обавезе запошљавања особа са инвалидитетом, утврђене Законом о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом и начин доказивања извршења те обавезе²⁴.

Правилником о критеријумима, начину и другим питањима од значаја за спровођење мера активне политике запошљавања²⁵, ближе су уређени критеријуми, начин и друга питања од значаја за спровођење мера активне политике запошљавања од стране Националне службе за запошљавање, у складу са законом и Националним акционим планом запошљавања²⁶.

Правилником о ближим условима, критеријумима и стандардима за спровођење мера и активности професионалне рехабилитације²⁷, уређени су ближи услови, критеријуми и стандарди за спровођење мера и активности професионалне рехабилитације особа са инвалидитетом.

Законом о запошљавању и осигурању за случај незапослености²⁸ уређени су послови и носиоци послова запошљавања, права и обавезе незапосленог и послодавца, активна политика запошљавања, осигурање за случај незапослености и друга питања од значаја за запошљавање, повећање запослености и спречавање дугорочне незапослености у Републици Србији.

Законом о контроли државне помоћи²⁹ уређени су контрола државне помоћи у циљу заштите конкуренције на тржишту, применом начела тржишне економије и подстицање привредног развоја, обезбеђење транспарентности у додели државне помоћи као и оснивање, положај, организација и овлашћења Комисије за контролу државне помоћи и друга питања.

Уредба о правилима за доделу државне помоћи³⁰ и Уредба о начину и поступку пријављивања државне помоћи³¹ уређују правила за доделу, начин и поступак пријављивања државне помоћи.

²² „Службени гласник РС”, бр. 54/09, 73/10, 101/10, 101/11, 93/12, 62/13, 63/13 - испр., 108/13, 142/14, 68/15 - др. закон, 103/15, 99/16, 113/17, 95/18, 31/19, 72/19 и 149/20.

²³ „Службени гласник РС”, број 101/16.

²⁴ Члан 1 Правилника.

²⁵ „Службени гласник РС”, бр. 102/15, 5/17 и 9/18.

²⁶ Члан 1 Правилника.

²⁷ „Службени гласник РС”, број 112/09.

²⁸ „Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 38/15, 113/17 и 113/17 - др. закон.

²⁹ „Службени гласник РС”, број 51/09 и „Службени гласник РС”, број 73/19.

³⁰ „Службени гласник РС”, бр. 13/10, 100/11, 91/12, 37/13, 97/13, 119/14, 23/21-др.уредбе, 62/21-др.уредбе.

³¹ „Службени гласник РС”, број 13/10.

3. Опште информације о професионалној рехабилитацији и подстицању запошљавања особа са инвалидитетом

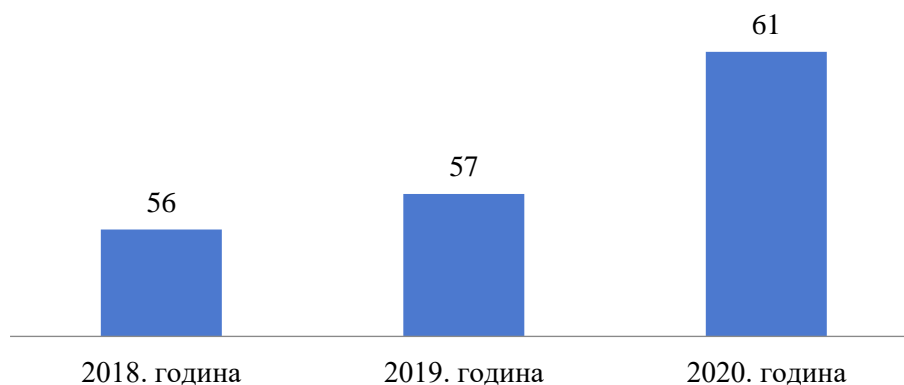
С обзиром на дефинисани проблем, циљ и законодавни оквир који уређује област професионалне рехабилитације и подстицање запошљавања, анализирали смо податке Министарства за рад које води евиденцију издатих дозвола предузећима за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом и податке Националне службе за запошљавање која води евиденцију у области запошљавања.

Подаци Министарства за рад

Предузеће за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом уписује се у регистар привредних субјеката надлежног органа, уз претходно прибављену дозволу министарства надлежног за послове запошљавања³².

Према подацима Министарства за рад о броју ППР на дан 31. децембар 2018, 2019. и 2020. године утврдили смо да се број ППР повећава.

Слика број 2: Број ППР на дан 31. децембар 2018, 2019. и 2020. године

Посматрајући власничку структуру ППР на дан 31. децембар 2020. године утврдили смо да је 45 ППР са приватном власничком структуром, а да је 16 ППР са државном власничком структуром.

Даљом анализом података Министарства за рад утврдили смо да 61 ППР послује у 24 јединице локалне самоуправе, а њихову распрострањеност по регионима приказујемо у наредној табели.

Табела број 1: Број ППР по регионима Републике Србије

Ред. број	Регион	Број ЈЛС	Број ППР
1	2	3	4
1	Београд	1	17
2	Војводина	8	18
3	Шумадија и Западна Србија	9	17
4	Јужна и Источна Србија	6	9
Укупно		24	61

У наредној табели је приказан број ОСИ запослених у ППР по категорији инвалидности у процентима.

³² Члан 37 Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом.

Табела број 2: Број запослених ОСИ у ППР по категорији инвалидности

Ред. број	Категорија инвалидности	Број ОСИ (%)
1	2	3
1	Процена радне способности - 1. степен	50%
2	Категорисана омладина - лако ментално ометена лица	19%
3	Процена радне способности - 2. степен	14%
4	Категорисана омладина - лица са оштећењем слуха	8%
5	Лица којима је, у складу са прописима о пензијском и инвалидском осигурању, утврђена II или III категорија инвалидности, односно преостала радна способност	3%
6	Лица којима је, у складу са прописима о пензијском и инвалидском осигурању, издато решење за рад под посебним условима	2%
7	Категорисана омладина - вишеструко ометена лица	2%
8	Ратни војни инвалид, мирнодопски војни инвалид и цивилни инвалид рата од I прве до X групе групе	1%
9	Категорисана омладина - телесно инвалидна лица	1%
10	Категорисана омладина - лица са оштећењем вида	0,1%

Анализом података Министарства за рад о броју ОСИ запослених у ППР по категорији инвалидности, утврдили смо да је на 31. децембар 2018. године било запослено 1.239 ОСИ, 2019. године 1.179 ОСИ, а 2020. године 1.201 ОСИ.

Подаци Националне службе за запошљавање

Анализом података Националне службе за запошљавање утврдили смо да је просечан број незапослених лица и незапослених лица са инвалидитетом по годинама:

- у 2018. години 583.118 лица од којих је 14.443 ОСИ;
- у 2019. години 529.508 лица од којих је 13.532 ОСИ;
- у 2020. години 509.179 лица од којих је 13.257 ОСИ.

Број незапослених лица се из године у годину смањује, па је у 2020. години у односу на 2018. годину број незапослених лица смањен за 13%, док је број ОСИ за исти период смањен за 8%.

Последица неравномерног смањења броја ОСИ је веће процентуално учешће ОСИ у броју незапослених лица, па је у 2018. години оно износило 2,48%, а у 2020. години 2,60%.

У наредној табели је приказан број ОСИ на евиденцији НСЗ по категорији инвалидности у процентима.

Табела број 3: Број ОСИ на евиденцији НСЗ по категорији инвалидности

Ред. број	Категорија инвалидности	Број ОСИ (%)
1	2	3
1	Процена радне способности - 1. степен	56%
2	Процена радне способности - 2. степен	5%
3	Процена радне способности - 3. степен	1%
4	Категорисана омладина	18%
5	Ратни војни инвалид, мирнодопски војни инвалид и цивилни инвалид рата	8%
6	Лица којима је, у складу са прописима о пензијском и инвалидском осигурању,	7%

Ред. број <i>1</i>	Категорија инвалидности <i>2</i>	Број ОСИ (%) <i>3</i>
	утврђена II или III категорија инвалидности, односно преостала радна способност	
7	Остали категорисани инвалиди	6%

Анализом података НСЗ о броју незапослених ОСИ према годинама старости утврдили смо да је:

- 13% ОСИ старости од 15 до 29 година;
- 43% ОСИ старости од 30 до 49 година;
- 44% ОСИ старости преко 50 година.

Анализом података НСЗ о броју незапослених ОСИ према дужини тражења посла утврдили смо да:

- 28% ОСИ тражи посао до 12 месеци;
- 33% ОСИ тражи посао од 1 до 5 година;
- 39% ОСИ тражи посао преко 5 година.

IV Закључци

У овом поглављу наводимо закључке до којих смо дошли у поступку ревизије.

На основу анализе законодавног оквира, података и документације достављене од Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Министарства финансија, Пореске управе, Националне службе за запошљавање, Предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом за производњу обуће „Стил” Зрењанин и Заштитне радионица за радно оспособљавање и запошљавање инвалида „Лира” доо Кикинда, обављених интервјуа и података из упитника донели смо следеће закључке:

- 1) Надлежна министарства нису предузела све потребне активности у поступку планирања средстава за професионалну рехабилитацију и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом, што за последицу има смањење њихове искоришћености из године у годину.
- 2) Надлежни органи нису предузели активности за ефикасно спровођење мера професионалне рехабилитације и подстицања запошљавања особа са инвалидитетом.
- 3) Средства намењена предузећима за професионалну рехабилитацију доприносе одржавању запошљивости особа са инвалидитетом, али се не може потврдити њихов утицај на побољшање услова рада, унапређење производних програма, увођење стандарда, побољшање квалитета производа и пружених услуга и прилагођавање радних места.
- 4) Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања је делимично вршило инспекцијски надзор над спровођењем Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом, што за последицу има да је значајан број носилаца послова професионалне рехабилитације остао изван контроле.

У наставку извештаја наводимо закључке са одговарајућим налазима.

ЗАКЉУЧАК 1. Надлежна министарства нису предузела све потребне активности у поступку планирања средстава за професионалну рехабилитацију и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом, што за последицу има смањење њихове искоришћености из године у годину

Циљ ове ревизије је био да испитамо у којој мери су надлежни органи предузели адекватне активности на планирању потребних средстава за професионалну рехабилитацију и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом, ради подстицања запошљавања и професионалне рехабилитације особа са инвалидитетом у што већем обиму.

Под адекватним активностима на планирању потребних средстава за професионалну рехабилитацију и подстицање запошљавања ОСИ подразумевамо да су Министарство финансија и Министарство за рад, као надлежни органи, предузели све неопходне активности у складу са Законом о буџетском систему који уређује планирање, припрему, доношење и извршење буџета Републике Србије и подзаконским актима донетим на основу Закона.

Надлежни орган у процесу контроле испуњавања обавезе запошљавања и наплате износа од 50% просечне зараде по запосленом у Републици Србији према последњем објављеном податку републичког органа за послове статистике је Пореска управа.

У складу са напред изнетим, у вези са првим ревизорским питањем, испитивали смо наведене активности надлежних органа - субјеката ревизије у периоду 2018 - 2020. године.

Након анализе законодавног оквира, анализе документације субјеката ревизије, обављених интервјуа са представницима субјеката ревизије донели смо закључак, који темељимо на следећим налазима:

Налаз 1.1. Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања није дефинисало циљеве и индикаторе за спровођење мера професионалне рехабилитације и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом, као основ за планирање средстава на реалним потребама

У складу са Законом о буџетском систему планирање потребних средстава за обављање послова из своје надлежности Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања почиње на почетку текуће године за наредну.

У поступку припреме и доношења буџета и финансијских планова организација за обавезно социјално осигурање, а у складу са буџетским календаром, директни корисници средстава буџета су у обавези да до 15. марта Министарству финансија доставе предлог за утврђивање приоритетних области финансирања (ПОФ) за буџетску и наредне две фискалне године, као и годишњи извештај о учинку програма за претходну годину, а на основу инструкција за предлагање ПОФ, које даје министар финансија до 15. фебруара. Такође, директни корисници средстава буџета Републике Србије и организације за обавезно социјално осигурање достављају предлог средњорочног и финансијског плана Министарству финансија, који садржи извештај о

учинку програма за првих шест месеци текуће године, а на основу Упутства за припрему нацрта буџета Републике Србије.

Приликом конципирања приоритетних области финансирања, односно стратешких циљева, директни буџетски корисници треба да пођу од постојећих закона, стратегија и акционих планова, потписаних финансијских споразума, фискалне стратегије и лимитираног износа расхода и издатака за конкретну годину³³.

Приликом предлагања приоритетних области финансирања веома је важно да се успостави комуникација надлежних структура унутар буџетских корисника, полазећи од дефиниције финансијског управљања и контроле, односно од дефиниције програмског буџета који садржи програме, програмске активности и пројекте корисника буџетских средстава, који се спроводе у циљу ефикасног управљања средствима по предложеним програмима, а који доприносе остварењу стратешких циљева у складу са економском политиком земље.

Уколико буџетски корисник има потребу да искаже нове политике које би се реализовале кроз нове програме и пројекте или кроз постојеће пројекте, односно ако има реалну потребу за њиховим финансирањем изнад утврђеног лимита, потребно је да се писмено обрати Министарству финансија са одговарајућим захтевом који мора бити детаљно образложен.

Анализом комуникације надлежних структура унутар Министарства за рад, приликом предлагања приоритетних области финансирања и финансијског плана Министарства за период 2018 - 2020. године, са пројекцијама за наредне две године, утврдили смо следеће:

Сектор за заштиту особа са инвалидитетом у чијој је надлежности између осталог и праћење извршења буџета, односно Буџетског фонда за професионалну рехабилитацију и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом, контролу утрошка средстава, припрему информација и извештаја о утрошку средстава, у поступку планирања и припреме буџета за 2018. и 2019. годину, је предлагао повећање средстава са 700 милиона динара на 900 милиона динара (200 милиона динара изнад лимита) за програмску активност 0004 - Подршка предузећима за професионалну рехабилитацију особа са инвалидитетом из следећих разлога:

- повећање броја новооснованих предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање ОСИ;
- повећање износа просечне месечне зараде по запосленом у Републици Србији;
- повећање прихода Буџетског фонда за професионалну рехабилитацију и подстицање запошљавање ОСИ по основу уплате послодавца који не запошљавају ОСИ, али на тај начин испуњавају обавезу запошљавања.

Образлажући потребу за повећањем средстава за професионалну рехабилитацију и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом, Сектор за заштиту особа са инвалидитетом наводи да је планирани износ од 700 милиона динара недовољан за доделу средстава предузећима за набавку нове опреме, унапређење просторно-техничких услова и слично имајући у виду да су предузећа за професионалну рехабилитацију и подстицање запошљавање особа са инвалидитетом најзначајнији

³³ Инструкција за предлагање приоритетних области финансирања за 2018, 2019. и 2020. годину.

ресурс за запошљавање и социјалну интеграцију ОСИ. Као надлежан Сектор предлагали су да се упуту допис са наведеним образложењем Министарству финансија за одобравање већег износа средстава из Буџетског фонда, за програмску активност 0004 - Подршка предузећима за професионалну рехабилитацију особа са инвалидитетом.

С друге стране, Сектор за рад и запошљавање у чијој је надлежности између осталог анализа стања на тржишту рада у сегменту активне политике запошљавања, професионалне рехабилитације и запошљавања особа са инвалидитетом, креирање активне политике запошљавања, припрема стратешких и планских докумената у области запошљавања, праћење реализације и извештавање; планирање и праћење извршења буџета за реализацију мера активне политике запошљавања, професионалну рехабилитацију и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом и усклађивање и извештавање о степену усаглашености са смерницама и стратегијом релевантних међународних институција и организација у области запошљавања је такође у поступку планирања и припреме буџета за 2020. годину предлагао повећање средстава за 100 милиона динара³⁴ за програмску активност 0005 - Подстицање запошљавања особа са инвалидитетом путем Националне службе за запошљавање из следећих разлога:

- повећање средстава за поједине мере (нпр. субвенција за зараде ОСИ без радног искуства) с обзиром да је дошло до повећања минималне зараде;
- повећање износа за реализацију других мера нпр. стицање практичних знања где послодавци за запошљавање особа са инвалидитетом остварују право на исплату минималне зараде;
- повећање тржишне цене обука које се спроводе у складу са Законом о јавним набавкама;
- повећање трошкова по кориснику за поједине мере и то: износа новчане помоћи незапосленим лицима на стручној пракси, износ субвенције за samozapošljavanje, износ накнаде за обављени посао лицима ангажованим на јавним радовима, трошкови обуке незапосленом лицу на захтев послодавца, као и чињеница да су од 2019. године уведена два нова програма за приправнике.

Образлажући потребу за повећањем средстава за ову програмску структуру, Сектор за рад и запошљавање је навео да постоји потреба да се већи број особа са инвалидитетом укључи у мере активне политике запошљавања имајући у виду њихов број на евиденцији, неповољну образовну структуру и дугорочну незапосленост, као и повећање прихода средстава у Буџетски фонд за професионалну рехабилитацију.

Међутим, без обзира на указивање потреба за додатним средствима из Буџетског фонда, Министарство за рад је поступајући по буџетском календару приликом достављања ПОФ-а и предлога финансијског плана за 2018. и 2019. годину планирало износ од 1,25 милијарди динара, у сврху професионалне рехабилитације и подстицања запошљавања особа са инвалидитетом. За 2020. годину Министарство је планирало повећање изнад лимита за 100 милиона динара за програм 0005 - Подстицање запошљавања ОСИ путем Националне службе за запошљавање уз који је приложило и образложени захтев за додатна средства (ван лимита), што је приказано у наредној табели.

³⁴ Са пројекцијама за наредне две године од 130 милиона динара и 170 милиона динара.

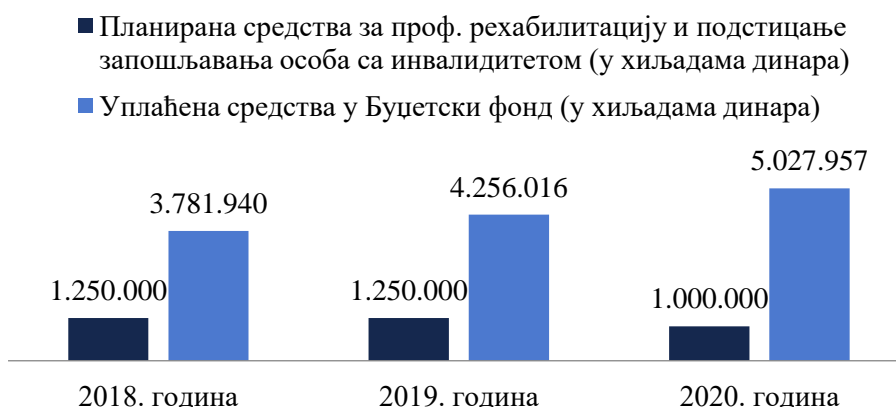
Табела број 4: Предлог ПОФ-а и Финансијског плана Министарства за рад

Опис	Програмска активност	2018. година	2019. година	2020. година
1	2	3	4	5
Предлагање приоритетних области финансирања и предлог ФП	0004-Подршка предузећима за професионалну рехабилитацију особа са инвалидитетом	700.000.000	700.000.000	700.000.000
	0005-Подстицање запошљавања ОСИ путем Националне службе за запошљавање	550.000.000	550.000.000	650.000.000

Образложени захтев Министарства за рад за додатним средствима ван лимита у 2020. години Министарство финансија није уважило, па су опредељена средства остала иста.

У ревизији смо утврдили да се средства Буџетског фонда из године у годину увећавају, али да план остаје релативно на истом нивоу. Последица таквог планирања је смањивање степена искоришћености прикупљених средстава намењених за мере и активности професионалне рехабилитације и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом, са 33% у 2018. години на 20% у 2020. години. Наведено ствара ризик да ће изостати остварење циљева постављених/дефинисаних Законом о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом.

Слика број 3: Искоришћеност средстава Буџетског фонда (у хиљадама динара)

Годишњи циклус планирања започиње анализом спроведених активности, потрошње и постигнутих резултата у претходној фискалној години. На основу информација о томе, које се активности спроводе у складу са постављеним циљевима и финансијским планом, а које не, руководиоци могу да размотре начин да коригују спровођење активности и/или прерасподеле буџетска средства у наредном периоду у циљу остварења бољих резултата³⁵.

Образложење, циљеви и показатељи учинка програма наведени су у програмским информацијама ПОФ-а и Финансијског плана.

Увидом у наведена документа Министарства за рад за програмске активности 0004 и 0005 утврдили смо следеће:

³⁵ Упутство за израду програмског буџета (фeбруар 2014. године, ажурирано у јулу 2021. године).

У периоду на који се ревизија односи 2018 - 2020. године Министарство за рад за програмску активност 0004 - Подршка предузећима за професионалну рехабилитацију особа са инвалидитетом је навело да се кроз ову програмску активност пружа подршка предузећима за професионалну рехабилитацију и запошљавање ОСИ обезбеђивањем средстава за субвенције зарада за запослене особе са инвалидитетом и средстава за побољшање услова рада у овим предузећима са циљем јачања њихових капацитета за спровођење професионалне рехабилитације, запошљавање и одржање запослења особа са инвалидитетом која се запошљавају под општи и посебним условима уз навођење број ППР и броја ОСИ запослених у њима.

Међутим, за програмску активност 0004 Министарство за рад није наводило циљеве програмске активности, па самим тим ни индикаторе за мерење постављеног циља, што ствара ризик планирања средстава за спровођење описане програмске активности на реалним основама.

У периоду на који се ревизија односи 2018 - 2020. године Министарство за рад за програмску активност 0005 - Подстицање запошљавања ОСИ путем Националне службе за запошљавање је навело да се кроз ову програмску активност реализују мере активне политике запошљавања за особе са инвалидитетом који стичу знања, вештине и компетенције ради подизања запошљивости, запошљавања ОСИ и побољшању њиховог положаја на тржишту рада.

У оквиру ове програмске активности дефинисан је Циљ 1. - Подстицање запошљавања незапослених особа са инвалидитетом у мере активне политике запошљавања.

У наставку је приказан преглед индикатора и циљних вредности за период 2018 - 2020. године.

Табела број 5: Преглед индикатора и циљних вредности за програмску активност 0005 за период од три године

Назив индикатора	Година	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна вредност у наредној години	Циљна вредност за две године	Циљна вредност за три године
1	2	3	4	5	6	7	8
Број незапослених ОСИ укључених у мере активне политике запошљавања и активности професионалне рехабилитације незапослених ОСИ	2018. година	број	2016	8.219	7.600	7.600	7.600
	2019. година	број	2017	8.449	7.600	7.600	7.600
	2020. година	број	2017	8.449	8.000	8.100	8.200

Анализом смо утврдили да су циљне вредности постављене ниже него базна вредност, као и да циљна вредност у 2018. и 2019. години нема тенденцију раста. Такође, као индикатор успостављен је број незапослених ОСИ укључених у мере активне политике запошљавања и активности професионалне рехабилитације

незапослених ОСИ који се односи, не само на програмску активност 0005, већ и на мере које се финансирају из средстава НСЗ, што ствара ризик планирања средстава за спровођење описане програмске активности на реалним основама.

Зато препоручујемо Министарству за рад, да средства за мере и активности професионалне рехабилитације и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом планира на основу реалних потреба и за иста успостави адекватне циљеве и индикаторе. Анализа остварених циљева и пројекција реалних потреба за средствима створила би основу за адекватно планирање средстава за ове програмске активности.

Налаз 1.2. Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања није пратило ефикасност уложених средстава у мере професионалне рехабилитације и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом, нити је о томе адекватно извештавало

Буџетски корисници на основу праћења спровођења програма израђују годишњи извештај о учинку програма, као и извештај о учинку програма за првих шест месеци текуће фискалне године. Извештаје достављају министарству надлежном за послове финансија, у роковима предвиђеним буџетским календаром³⁶. Министарство финансија разматра информације о учинку програма у оквиру буџетске процедуре.

Праћење даје кључне повратне информације руководиоцима органа, програма, програмских активности и пројеката, о томе које се активности спроводе у складу са постављеним циљевима и финансијским планом, а које не.

Тиме се омогућава да се одлуке о приоритетним областима финансирања и расподели буџетских средстава за наредну фискалну годину доносе, између осталог, и на основу постигнутих резултата и потрошње у претходној, односно текућој фискалној години.

Праћење се усредсређује на редовно прикупљање података о оствареним вредностима показатеља за мерење учинака и поређење остварених и циљних вредности показатеља у дефинисаном периоду. При томе се пружа појашњење евентуалних одступања, односно напредака у достизању циљних вредности.

Министарство за рад у складу са прописима управља Буџетским фондом.

Управљачка одговорност³⁷ је дефинисана као обавеза руководиоца свих нивоа код корисника јавних средстава да све послове обављају законито, поштујући принципе економичности, ефикасности, ефикасности и јавности, као и да за своје одлуке, поступке и резултате одговарају ономе који их је именовао или им пренео одговорност.

Као инструмент праћења остварења циљева корисника буџета употребљавају се показатељи учинка. Примена показатеља учинка и података који се на тај начин обезбеђују доприноси бољем управљању финансијама, поређењем утврђених циљних вредности и остварених резултата пружа кључне повратне информације за руководиоце органа програма, програмских активности о томе које се активности спроводе у складу са постављеним циљевима, а у којим областима је потребно унапредити начин спровођења активности у циљу веће ефикасности или ефикасности.

³⁶ Упутство за праћење и извештавање о учинку програма, мај 2017. године.

³⁷ Члан 2 став 1 тачка 51а) Закона о буџетском систему.

У току ревизије смо увидом у извештаје о учинку за програмску активност 0004 - Подршка предузећима за професионалну рехабилитацију особа са инвалидитетом за 2018, 2019. и 2020. годину утврдили да Министарство за рад није пратило остварење циља програмске активности зато што, као што смо већ навели у Налазу 1.1., није навело циљ нити је утврдио индикаторе за мерење истог.

Имајући у виду да за наведену програмску активност поред описа нису наведени циљеви програма нити индикатори за оцену постигнутих резултата, Министарство за рад није ни могло пратити ефикасност трошења средстава, нити резултат остварен спровођењем ове програмске активности.

Увидом у извештаје о учинку програма за Програмску активност 0005 - Подстицање запошљавања особа са инвалидитетом путем Националне службе за запошљавање за 2018, 2019. и 2020. годину утврђено је да је као остварена вредност са образложењем одступања од циљне вредности приказано следеће:

Назив индикатора	Извештај о учинку	Циљна вредност	Остварена вредност	Образложење одступања
1	2	3	4	5
Број незапослених особа са инвалидитетом укључених у мере активне политике запошљавања и активности професионалне рехабилитације незапослених особа са инвалидитетом	2018. година	7.600	10.018	Број корисника је резултат ефикасне промоције мера и активности професионалне рехабилитације незапослених ОСИ и унапређења сарадње са послодавцима на тржишту рада. Постоји потреба да се већи број ОСИ укључи у мере АПЗ.
	2019. година	7.600	8.885	
	2020. година	8.000	3.824	Ситуација изазвана пандемијом SARS-CoV-2 у највећој мери утицала је на реализацију мера и активности које се континуирано спроводе и то пружањем информативно-саветодавне подршке. Узимајући у обзир насталу ситуацију, активности у вези објављивања Јавног позива за избор извођача обука за незапослене ОСИ у 2020. години су обустављене.

Као образложење за 2018. годину у извештају о учинку наведено је да је у извештајном периоду укључено 10.018 незапослених ОСИ у мере активне политике запошљавања (и кроз финансијске и кроз тзв. „нефинансијске мере”) и активности професионалне рехабилитације незапослених ОСИ, што је у односу на годишњи план више за 2.418 незапослених ОСИ. Финансијске мере активне политике запошљавања усмерене ка ОСИ реализоване су коришћењем свих планираних и расположивих средстава из Буџета Републике Србије (средства планирана у оквиру Буџетског фонда и средства планирана за реализацију мера активне политике запошљавања у оквиру Финансијског плана НСЗ). Повећање средстава је неопходно како би се већи број незапослених ОСИ укључио у финансијске мере активне политике запошљавања, односно у програме додатног образовања и обуке, у програме подстицања

запошљавања ОСИ и у друге мере подршке ОСИ који се запошљавају под посебним условима.

Као образложење за 2019. годину, наведено је да је забележена добра реализација мера активног тражења (123% у односу на план), што говори у прилог спремности незапослених ОСИ за процес активног тражења посла уз стручну подршку НСЗ. Имајући у виду велико интересовање послодаваца, забележена је добра реализација мера које подразумевају финансијску подршку послодавцима за запошљавање ОСИ као што су: субвенције за запошљавање незапослених лица из категорије теже запошљивих на новоотвореним радним местима (179,5% у односу на план), субвенција зараде за ОСИ без радног искуства (146% у односу на план) и мере подршке (122,5% у односу на план).

Као образложење за 2020. годину, наведено је да је на реализацију мера професионалне рехабилитације знатно утицала ситуација изазвана пандемијом SARS-CoV-2.

Мере активне политике запошљавања које спроводи НСЗ финансирају се из средстава доприноса НСЗ и односе се на сва незапослена лица са евиденције НСЗ. Мере професионалне рехабилитације и подстицање запошљавања ОСИ финансирају се из средстава Буџетског фонда, кроз програм 0803 - Активно тражење посла, програмску активност 0005 - Подстицање запошљавања ОСИ путем Националне службе за запошљавање. Министарство за рад врши месечни трансфер средстава НСЗ за спровођење мера.

Анализом документације Националне службе за запошљавање о броју ОСИ укључених у све мере активне политике запошљавања и података о броју ОСИ укључених у мере и активности које се финансирају из Буџетског фонда, утврдили смо да Министарство за рад у Извештају о учинку за програмску активност 0005 за 2018, 2019. и 2020. годину, није приказало реалне податке о оствареној вредности постављених индикатора.

Извештајем о учинку програма за програм/програмску активност 0005, обухваћене су ОСИ укључене у све мере активне политике запошљавања, а не само у оне које се финансирају из средстава Буџетског фонда, на које се конкретан програм и односи.

Детаљна анализа броја ОСИ укључених у мере и активности професионалне рехабилитације из средстава Буџетског фонда и броја ОСИ укључених у мере и активности професионалне рехабилитације из средстава НСЗ приказана је у Налазу 2.3.

Представници Министарства за рад су потврдили да су у Извештају о учинку исказани остварени резултати из средстава Буџетског фонда за професионалну рехабилитацију и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом и из средстава Финансијског плана Националне службе за запошљавање, те је број ОСИ укључених у мере активне политике запошљавања исказан у Извештају о учинку већи.

Међутим, уколико нису наведени циљеви програмских активности, очекивани резултати, индикатори за мерење учинка мера и активности које се спровode, укључујући и извештавање о истом, постоји ризик да Министарство за рад, као орган управљања средствима, не може да прати ефикасност трошења средстава и оцени у којој мери обезбеђује развој и унапређење професионалне рехабилитације и подстицање запошљавања ОСИ.

Препоручујемо Министарству за рад да за програмску активност 0004, након дефинисања циљева и индикатора, израђује извештај о учинку програма, у циљу праћења ефикасности трошења средстава.

Препоручујемо Министарству за рад да у извештају о учинку приказује остварене вредности у складу са дефинисаним индикатором за мере и активности које су обухваћене програмском активношћу 0005, у циљу праћења ефикасности трошења средстава.

Налаз 1.3. Министарство финансија је одређивало обим средстава за мере професионалне рехабилитације и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом без дефинисаних циљева програмских активности, индикатора за њихово праћење и извештаја о учинку

У складу са Законом о буџетском систему, буџетски корисници су дужни да у роковима превиђеним буџетским календаром израђују и достављају извештај о учинку програма Министарству финансија.

Министарство финансија у оквиру буџетске процедуре разматра информације о учинку програма чиме се омогућава да се одлуке о приоритетним областима финансирања и расподели буџетских средстава за наредну фискалну годину доносе, између осталог, и на основу постигнутих резултата и потрошње у претходној, односно текућој фискалној години.

Како су годишњи извештаји о учинку програма корисника буџета Републике Србије део образложења закона о завршном рачуну, јавност стиче увид у резултате остварене кроз буџетску потрошњу у претходној фискалној години. На тај начин, доприноси се већој транспарентности и одговорности јавне потрошње.

У Упутству за припрему буџета Републике Србије, које Министарство финансија доставља директним корисницима буџета РС, садржан је обим средстава који може да садржи предлог финансијског плана за буџетску годину са пројекцијама за наредне две фискалне године.

Представници Министарства финансија су навели да, приликом утврђивања лимита расхода и издатака за сваког буџетског корисника, полазе од важеће организационе, функционалне и програмске структуре, предлога приоритетних области финансирања буџетских корисника, извршења расхода и издатака у претходном периоду и пројекције извршења расхода и издатака до краја текуће године, као и остварених учинака програма. Утврђени лимити планирани су на основу процене финансијских ефеката достављених од стране буџетских корисника приликом предлагања тих средстава.

У ревизији смо утврдили да ПОФ и Предлог финансијског плана за програмску активност 0004 - Подршка предузећима за професионалну рехабилитацију особа са инвалидитетом Министарства за рад нису садржали циљ, индикаторе за праћење циља па самим тим ни Извештај о учинку програма није садржао потребне информације. Наведено указује да је Министарство финансија одређивало обим средстава без потпуне документације Министарства за рад за планирање и припрему буџета.

Представници Министарства финансија су навели да је Министарство за рад, уз Предлог финансијског плана за период 2020 - 2022. године, доставило захтев за

додатна средства по Програму 0803 - Активна политика запошљавања, Програмска активност 0005 - Подстицање запошљавања ОСИ путем Националне службе за запошљавање у износу од 100.000.000 динара у 2020. години, 130.000.000 у 2021. години и 170.000.000 динара у 2022. години, која су потребна да би се већи број особа са инвалидитетом укључио у мере активне политике запошљавања, што захтева повећање трошкова мере по лицу, као и ради издвајања више средстава у складу са растом минималне зараде.

Министарство за рад је захтев за додатним средствима образлагало тиме да постоји потреба да се већи број ОСИ укључи у мере активне политике запошљавања имајући у виду њихов број на евиденцији, неповољну образовну структуру, као и дугорочну незапосленост. Укључивањем у мере којим ОСИ стичу додатна знања, вештине, компетенције, као и радно искуство, обезбеђивањем средстава у виду субвенција за samozapošljavanje или запошљавање код послодавца и друго, побољшао би се положај ОСИ на тржишту рада и повећале њихове могућности за запошљавање и samozapošljavanje. Такође су навели да је износ средстава за ове мере неопходно повећати ради усклађивања повећаних трошкова по кориснику за поједине мере. С обзиром на прилив средстава у Буџетски фонд предлагали су минимално повећање средстава за подстицање запошљавања ОСИ. Реализација средстава за мере планиране у 2018. години је 100% уговорених средстава и 82,17% исплаћених средстава до 31. децембра 2018. године.

Међутим, Министарство финансија је приликом сагледавања захтева, узело у обзир извршење које је било мање од плана у 2018. години, као и пројекцију до краја 2019. године. Из тог разлога, као и ограничења укупних прихода и расхода Министарство финансија је у Нацрту закона предложило ниво средстава из претходне године. Приликом достављања мишљења на Нацрт закона о буџету Републике Србије за 2020. годину, Министарство за рад није имало примедби у овом делу.

Напред наведено упућује да је Министарство финансија одређивало обим средстава на основу предлога који доставља Министарство за рад, а који не садржи циљне вредности, постављене индикаторе за мерење остварења циља и извештаје о учинку програмске активности 0004, и не узимајући у обзир начин реализације мера професионалне рехабилитације које спроводи НСЗ у оквиру програмске активности 0005, а које подразумевају реализацију појединих мера у периоду од 12 месеци, односно реализују се у две буџетске године.

Зато препоручујемо Министарству финансија да у поступку припреме и планирања буџета захтева потпуну документацију (циљне вредности, постављене индикаторе и извештаје о учинку програма Министарства за рад), у циљу планирања средстава за мере и активности професионалне рехабилитације и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом на реалним потребама.

Налаз 1.4. Пореска управа је делимично вршила праћење извршавања обавезе запошљавања особа са инвалидитетом

Законом о професионалној рехабилитацији и запошљавању ОСИ и Правилником о начину праћења извршавања обавезе запошљавања ОСИ и начину доказивања извршења те обавезе прописано је да контролу испуњавања обавезе запошљавања и наплату износа од 50% просечне зараде по запосленом у Републици Србији према последњем објављеном податку републичког органа надлежног за послове статистике

врши Пореска управа, у складу са прописима о пореском поступку и пореској администрацији.

Послодавац подноси Пореској управи извештај о извршењу обавезе запошљавања особа са инвалидитетом на Обрасцу ИОСИ - Извештај о извршењу обавезе запошљавања особа са инвалидитетом.

Извештај на Обрасцу ИОСИ подноси се у електронском облику као јединствени запис исказан ХМЛ језиком, електронским путем преко портала Пореске управе или попуњавањем обрасца у оквиру корисничке апликације на порталу Пореске управе, најкасније до 5-ог у месецу за претходни месец.

Извештај на Обрасцу ИОСИ сматра се поднетим када Пореска управа потврди формалну исправност и математичку тачност исказаних података, додели број обрасца, број одобрења за плаћање укупног износа обрачунатих средстава на прописани рачун и о томе достави обавештење подносиоцу Извештаја на Обрасцу ИОСИ.

Детаљни подаци о броју послодаваца који су поднели образац ИОСИ, о броју запослених ОСИ, као и износу обрачунатих средстава по типу послодавца налазе се у Прилогу 2.

У ревизији смо испитивали да ли је и у ком обиму Пореска управа вршила своју законом прописану надлежност у периоду 2018 - 2020. године.

Анализом података Министарства финансија-Пореске управе у чијој је надлежности контрола извршавања обавеза запошљавања као и прикупљање података из обрасца ИОСИ, који су дужни да доставе сви послодавци који имају обавезу запошљавања на територији Републике Србије, а које су основ за правилно планирање средстава за професионалну рехабилитацију и подстицање запошљавања ОСИ утврдили смо следеће:

Као што смо у ограничењима ревизије навели Република Србија нема податак о укупном броју запослених ОСИ и броју запослених ОСИ код директних и индиректних буџетских корисника којима се плате обезбеђују из буџета Републике Србије³⁸.

Расположиви подаци о укупном броју запослених и укупном броју запослених ОСИ су подаци који су послодавци доставили Пореској управи, извршавајући своју законску обавезу подношењем обрасца ИОСИ.

Према подацима Пореске управе, у периоду 2018 - 2020. године, број послодаваца који подносе извештај на прописаном обрасцу се повећава из године у годину што приказујемо на следећем графикону.

³⁸ Према Списку корисника јавних средстава који су укључени у консолидовани рачун Трезора Републике Србије, а који води Управа за Трезор број директних и индиректних корисника буџетских средстава (тип 1 и 2) на дан 30. новембар 2018. године износи 8.956 корисника, на дан 30. новембар 2019. године износи 8.610 корисника а на дан 30. новембар 2020. године износи 8.606 корисника.

Слика број 4: Просечан број поднетих образаца ИОСИ у периоду 2018 - 2020. године

Подаци Пореске управе указују да послодавци у Републици Србији који имају обавезу да запошљавају особе са инвалидитетом, а нису запослили одговарајући број ОСИ у складу са квотама које прописује Закон о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом, у периоду 2018 - 2020. године своју обавезу за преостали број незапослених ОСИ извршили су применом других законских могућности, и то:

- 1) 70% уплатом средстава у Буџетски фонд;
- 2) 30% извршењем финансијске обавезе из уговора о пословно-техничкој сарадњи.

Наведено упућује да мањи број послодаваца своју обавезу запошљавања ОСИ извршава уговором о пословно техничкој сарадњи или уговором о куповини производа и вршењу услуга са предузеће за професионалну рехабилитацију и запошљавање ОСИ.

Представници Пореске управе су навели да контролу извршавања обавезе запошљавања врше на основу података из поднетих појединачних пореских пријава о обрачунатим порезима и доприносима, на Обрасцу ППП-ПД, идентификујући послодавце који су најмање једном у обрачунском периоду (календарски месец), у периоду који ће бити предмет контроле (најчешће за период од једне до две године), имали најмање 20 запослених. Након идентификације послодаваца, и броја запослених за сваки обрачунски период, врши се упоређивање тих података са подацима о поднетим Обрасцима ИОСИ. Уколико послодавац нема поднет Образац ИОСИ најмање за један обрачунски период у коме је имао више од 20 запослених, Пореска управа спроводи поступак контроле извршавања обавезе запошљавања ОСИ.

Такође су навели да се план пореске контроле утврђује на основу оцене пореског значаја и пореског ризика пореских обвезника и расположивих људских ресурса, због чега контрола извршавања обавезе запошљавања ОСИ није била приоритет.

У току ревизије смо утврдили да је Пореска управа у периоду 2018 - 2020. године извршила:

- 1.694 контроле у периоду од јануара до децембра 2018. године и донела 88 решења којим је утврђено да послодавац не испуњава обавезу запошљавања ОСИ, односно 5% контролисаних послодаваца није испуњавало обавезу запошљавања;
- 1.104 контроле у периоду од јануара до децембра 2019. године и донела 71 решење којим је утврђено да послодавац не испуњава обавезу запошљавања ОСИ, односно 6% контролисаних послодаваца није испуњавало обавезу запошљавања;

- 59 контрола у периоду од јануара до децембра 2020. године и донела 22 решења којима је утврђено да послодавац не испуњава обавезу запошљавања ОСИ, односно 37% контролираних послодаваца није испуњавало обавезу запошљавања.

Све напред наведено упућује да се број контрола из године у годину смањује, а да проценат контролираних послодаваца који не испуњавају обавезу запошљавања ОСИ расте.

Изостанак контроле ствара ризик да одређени број послодаваца остане неконтролисан и не изврши своју обавезу запошљавања ОСИ на законом прописан начин, као и да Министарство за рад које користи податке добијене од Пореске управе, неће моћи да планира средства и обим буџета на реалним основама.

Узимајући у обзир број послодаваца који подносе образац ИОСИ, број контрола и број утврђених неправилности, препоручујемо Пореској управи да повећа број контролираних послодаваца у циљу праћења извршавања обавезе запошљавања особа са инвалидитетом.

ЗАКЉУЧАК 2. Надлежни органи нису предузели активности за ефикасно спровођење мера професионалне рехабилитације и подстицања запошљавања особа са инвалидитетом

Циљ ове ревизије је био да испитамо да ли су надлежни органи предузели активности на ефикасном спровођењу мера професионалне рехабилитације и подстицању запошљавања особа са инвалидитетом, ради подстицања запошљавања и професионалне рехабилитације особа са инвалидитетом у што већем обиму.

Под ефикасним спровођењем мера подстицања запошљавања особа са инвалидитетом које спроводи Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања подразумевамо: да је додељивало субвенције зарада за ОСИ у ППР у складу са прописима, да је расписивало јавне позиве за доделу средстава за побољшање услова рада у предузећима за професионалну рехабилитацију, сагледавањем утицаја и ефеката одређених средстава на побољшање услова рада у предузећу.

Под ефикасним спровођењем мера професионалне рехабилитације и подстицања запошљавања особа са инвалидитетом које спроводи Национална служба за запошљавање подразумевамо: да је НСЗ на основу анализе тржишта рада и професионалних могућности особа са инвалидитетом спроводила мере професионалне рехабилитације и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом и да су пратили ефекат спроведених мера, а све у циљу стимулисања укључивања особа са инвалидитетом на тржиште рада, како би се обезбедила њихова пуна партиципација у друштву.

У складу са напред изнетим, у вези са другим ревизорским питањем, испитивали смо наведене активности Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Националне службе за запошљавање у периоду 2018 - 2020. године.

Након анализе законодавног оквира, анализе документације субјеката ревизије, обављених интервјуа са представницима субјеката ревизије донели смо закључак, који темељимо на следећим налазима:

Налаз 2.1. Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања није уредило начин и поступак доделе субвенција зарада запослених особа са инвалидитетом у предузећима за професионалну рехабилитацију

У периоду 2018 - 2020. године, у оквиру Раздела 30 - Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Глава 30.6 (2018. година) и 30.5 (2019. и 2020. година) - Буџетски фонд за професионалну рехабилитацију и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом, Програм 0803 - Активна политика запошљавања, Програмска активност 0004 - Подршка предузећима за професионалну рехабилитацију особа са инвалидитетом, планиран је износ од по 700.000.000 динара. Распоред и коришћење ових средстава врши се по посебном акту Владе³⁹, а на предлог Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања.

Програмска активности подразумева пружање подршке предузећима за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом, обезбеђивањем средстава за субвенције зарада за запослене особе са инвалидитетом и

³⁹ Члан 8 закона о буџету Републике Србије.

средстава за побољшање услова рада у тим предузећима са циљем јачања њихових капацитета за спровођење професионалне рехабилитације, запошљавања и одржања запослења особа са инвалидитетом која се запошљавају под општим и посебним условима.

Средстава су намењена за мере и активности подстицања запошљавања ОСИ које спроводи Министарство за рад у складу са чланом 40 и чланом 41 Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом:

- Предузеће за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом има право на месечну субвенцију зараде за сваку запослену особу са инвалидитетом у висини до 75% укупних трошкова зараде са припадајућим доприносима за обавезно социјално осигурање, али не више од 50% просечне зараде по запосленом у Републици Србији према последњем објављеном податку републичког органа надлежног за послове статистике, у складу са прописима о државној помоћи за запошљавање особа са инвалидитетом и другим прописима о државној помоћи који су потребни за примену прописа о државној помоћи за запошљавање особа са инвалидитетом⁴⁰;
- Предузећу за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом могу се обезбедити и средства за побољшање услова рада, унапређење производних програма, увођење стандарда, побољшање квалитета производа и пружених услуга, прилагођавање радних места или у друге сврхе, у складу са прописима о државној помоћи за накнаду додатних трошкова запошљавања особа са инвалидитетом и другим прописима о државној помоћи који су потребни за примену прописа о државној помоћи за накнаду додатних трошкова запошљавања особа са инвалидитетом⁴¹.

Износ планираних и извршених средстава по Програму распореда и коришћења средстава субвенција јавним нефинансијским предузећима и организацијама из Буџетског фонда за професионалну рехабилитацију и запошљавање ОСИ (у даљем тексту: Програм распореда и коришћења средстава за мере Министарства за рад) и Програм о изменама Програма распореда и коришћења средстава за период 2018 - 2020. године приказан је у наредној табели.

⁴⁰ Члан 40 Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом.

⁴¹ Члан 41 Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом.

Табела број 6: Износ планираних и извршених средстава из Буџетског фонда по Програмима распореда и коришћења средстава за мере Министарства за рад

РБ	Намена средстава	2018. година			2019. година			2020. година			
		Програм распореда и коришћења средстава	Извршење	% извршења	Програм распореда и коришћења средстава	Извршење	% извршења	Програм распореда и коришћења средстава	Програм о изменама програма распореда и коришћења средстава	Извршење	% извршења
1	2	3	4	5 (4/3)	6	7	8 (7/6)	9	10	11	12 (11/10)
1	Субвенција зарада за ОСИ	450.000.000	449.813.795	99,96%	450.000.000	449.541.643	99,90%	450.000.000	410.000.000	409.972.385	99,99%
2	Побољшање услова рада	250.000.000	250.000.000	100%	250.000.000	250.000.000	100%	250.000.000	40.000.000	40.000.000	100%
Укупно		700.000.000	699.813.795	99,97%	700.000.000	699.541.643	99,93%	700.000.000	450.000.000	449.972.385	99,99%

Анализом података Министарства за рад, за период 2018 - 2020. године, утврдили смо следеће:

- укупан износ планираних средстава за мере подршке предузећима за професионалну рехабилитацију је исти из године у годину (700.000.000 динара);
- Програмом о изменама програма распореда и коришћења средстава за мере Министарства за рад у 2020. години смањен је износ планираних средстава за 250.000.000 динара, услед околности изазваних епидемијом вируса SARS-CoV-2;
- у 2018. и 2019. години, 64% износа планирано је и извршено за субвенције зарада за ОСИ у ППР, док је 36% износа планирано и извршено за побољшање услова рада, унапређење производних програма, увођење стандарда, побољшање квалитета производа и пружених услуга, прилагођавање радних места или у друге сврхе;
- у 2020. години услед околности изазваних епидемијом вируса SARS-CoV-2, 91% средстава планирано је и извршено за субвенцију зарада ОСИ у ППР, док је 9% планирано и извршено за побољшање услова рада, односно са првобитно планираних 36%, смањено је на 9%.

Према достављеним подацима Министарства за рад, просечан број ОСИ чије су зараде субвенционисане приказан је у наредној табели.

Табела број 7: Број ОСИ чије су зараде субвенционисане у периоду 2018 - 2020. године

Ред. број	Година	Број ППР	Број ОСИ
1	2	3	4
1	2018	53	1.239
2	2019	58	1.115
3	2020	62	1.124

Из наведене табеле уочава се да се у посматраном периоду број ППР благо повећавао, док је број запослених ОСИ у њима варирао.

Анализом средстава извршених за субвенције зарада ОСИ у ППР утврдили смо да се 4% средстава односи на исплаћене субвенције зараде за ОСИ из периода 2015 - 2017. године.

Међутим, увидом у Извештај о реализацији програма распореда и коришћења средстава субвенција јавним нефинансијским предузећима и организацијама из Буџетског фонда за 2018, 2019. и 2020. годину утврдили смо да је Министарство за рад навело да је право на субвенцију остварило 52 ППР за 1.100 ОСИ у 2018. години, 56 ППР за 1.131 ОСИ у 2019. години и 62 ППР за 1.160 ОСИ у 2020. години.

Напред наведено указује да се подаци о броју и структури запослених ОСИ у ППР у евиденцији Министарства за рад разликују.

У поступку ревизије испитивали смо процес доделе субвенција зарада за ОСИ и вршење контроле додељених средстава.

Представници Министарства су навели да ППР захтев за одобрење субвенција зараде за ОСИ подносе у слободној форми, а на основу Обавештења Министарства за рад о поступању за одобравање средстава субвенција зараде за ОСИ. Увидом у наведено обавештење утврдили смо да не садржи потпуне и прецизне податке на основу којих би се могао утврдити начин поступања ППР у поступку доделе субвенција за ОСИ, врста државне помоћи, корисници државне помоћи, поступак вршења контроле средстава додељених субвенција за зараде за ОСИ од стране Министарства за рад, као ни извештавање надлежних органа у складу са прописима.

Такође, с обзиром да се субвенције зарада за запослене ОСИ додељују према прописима о државној помоћи за запошљавање особа са инвалидитетом и другим прописима о државној помоћи, испитивали смо да ли је Министарство за рад поступало у складу са наведеним прописима.

У току ревизије смо утврдили да Министарство за рад у периоду 2018 - 2020. године, није поступало у складу са прописима, те да није пријављивало, нити достављало податке/извештаје о додељеној државној помоћи Комисији за контролу државне помоћи.

Образлажући непоступање по наведеним законским одредбама Министарство за рад навело је да је имало дилеме о начину поступања приликом исплате субвенција зарада, односно сматрали су да постоји неусаглашеност између чл. 40 Закона о професионалној рехабилитацији, Уредбе о правилима за доделу државне помоћи и других прописа у погледу обавезе Министарства за рад ради оцене дозвољености исплате субвенција, вршења пријаве и извештавања о истом.

Испитујући узроке овако утврђеног стања утврдили смо да Министарство за рад није уредило поступак доделе субвенција за зараде ОСИ у ППР, као ни извештавање надлежних органа.

Зато препоручујемо Министарству за рад да уреди поступак доделе субвенције за зараде ОСИ у ППР и извештава надлежне органе о истом.

Налаз 2.2. Критеријуми и приоритети за доделу средстава по јавним позивима Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања не омогућују равноправно учешће свих предузећа за професионалну рехабилитацију у побољшању услова рада

Законом о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом прописано је да се предузећу за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом могу обезбедити и средства за побољшање услова рада, унапређење производних програма, увођење стандарда, побољшање квалитета производа и пружених услуга, прилагођавање радних места или у друге сврхе, у складу са прописима о државној помоћи за накнаду додатних трошкова запошљавања особа са инвалидитетом и другим прописима о државној помоћи који су потребни за примену прописа о државној помоћи за накнаду додатних трошкова запошљавања особа са инвалидитетом⁴².

Средства се обезбеђују из буџета Републике Србије, односно из Буџетског фонда⁴³.

Захтев за доделу средстава подноси се министарству надлежном за послове запошљавања и садржи извештај о реализацији пословања, биланс стања и успеха у претходној години, план пословања за период у коме се користе средства, број и структуру запослених особа са инвалидитетом и друге битне чињенице за доделу и коришћење средстава. Извештај о наменском трошењу предузеће треба да доставља министарству шестомесечно и након завршетка улагања⁴⁴.

Анализом документације Министарства за рад која се односи на јавне позиве за доделу средстава у периоду 2018 - 2020. године утврдили смо да је Министарство донело Директиву⁴⁵ којом је детаљно уредило начин рада, поступања и понашања у поступку расподеле средстава за побољшање услова рада, унапређење производних програма, увођење стандарда, побољшање квалитета производа и пружених услуга, прилагођавање радних места и у друге сврхе.

Директивом је прописано да поступак започиње доношењем одлуке о расписивању јавног позива, а након прибављања решења Комисије за контролу државне помоћи о усклађености јавног позива са прописима. У току календарске године расписује се најмање један јавни позив којим се једнократно финансира или учествује у финансирању пријава предузећа у циљу побољшања услова рада у њима и запошљавању особа са инвалидитетом. Одлука садржи приоритетне области поступка за које се јавни позив расписује, извор и расположиви износ средстава по јавном позиву, рок и друге податке од утицаја на поступак. За сваки јавни позив образује се

⁴² Члан 41 Закона.

⁴³ Члан 41 став 2 Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом.

⁴⁴ Члан 42 Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом.

⁴⁵ Број: 110-00-483/2017 -15 од 16. новембра 2017. године.

комисија, која врши процену пријава предузећа водећи рачуна о степену реализације плана пословања, пројекцији планиране производње, планираним резултатима, ефектима на одржање и повећање запошљивости ОСИ и другим чињеницама које могу бити од утицаја на финансирање помоћи, у зависности од врсте државне помоћи. Листа процењених пријава је списак пријава које се предлажу за финансирање или учешће у финансирању, сачињена на основу детаљног сагледавања свих пријава предузећа применом утврђених критеријума и сагледавањем ефеката опредељених средстава на побољшање услова рада у предузећу, на основу које се даље доноси одлука о додели средстава ППР.

Даље је прописано да у зависности да ли се средства по јавном позиву додељују као субвенција или као рефундација, сачињавају се појединачни уговори којима се уређују међусобна права и обавезе, износ средстава, начин и динамика преноса средстава, извештавање, правдање утрошка средстава и друга питања. Праћење реализације уговора и контролу наменског трошења средстава врши се непосредним обиласком и контролом на терену, у складу са могућностима и канцеларијским увидом у финансијске и наративне извештаје предузећа.

Анализом достављене документације смо утврдили да је Министарство за рад у периоду 2018 - 2020. године расписало шест јавних позива за побољшање услова рада, али је услед настанка епидемиолошке ситуације изазване појавом вируса SARS-CoV-2 у 2020. години обустављен један јавни позив, па је у том периоду реализовано пет јавних позива за побољшање услова рада у ППР.

Приликом доделе средстава, уз пријаву, министарство од предузећа, између осталог, тражи да доставе и извештај о пословању, извештај о реализацији плана пословања, план пословања, изјаву предузећа да није привредни субјект у тешкоћама и другу потребну документацију за оцену пријава.

Средства по свим јавним позивима за побољшање услова рада, намењена су за подршку развоју конкурентности предузећа, рефундацијом трошкова плаћеног репроматеријала у шестомесечном периоду, непосредно повезаних са делатношћу предузећа, а сагласно одобрењу за спровођење мера и активности професионалне рехабилитације.

У посматраном периоду јавни позиви расписивани су, сагласно Уредби о правилима за доделу државне помоћи⁴⁶ као:

- регионална државна помоћ за оперативно пословање, која се може доделити за покривање оперативних трошкова пословања, уколико су кумулативно испуњени услови да државна помоћ доприноси равномерном регионалном развоју, да је пропорционална тешкоћама које треба да се отклоне и да је временски ограничена и да се поступно смањује;
- државна помоћ мале вредности (de minimis државна помоћ), за предузећа која послују са тешкоћама, а која се може доделити само ако није могуће доделити помоћ на основу правила за регионалну, хоризонталну и секторску државну помоћ.

Преглед исплаћених износа по врсти државне помоћи дат је у наставку:

⁴⁶ „Службени гласник РС”, бр. 13/10, 100/11, 91/12, 37/13, 97/2013 и 119/14.

Табела број 8: Преглед исплаћених износа по јавним позивима за побољшање услова рада (износи у хиљадама динара)

Врста државне помоћи	I Јавни позив 2018		II Јавни позив 2018		I Јавни позив 2019		II Јавни позив 2019		I Јавни позив 2020	
	Износ	Број ППР	Износ	Број ППР	Износ	Број ППР	Износ	Број ППР	Износ	Број ППР
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
de minimis	125.000	43	47.709	19	34.395	17	33.595	15	40.000	44
Регионална			77.291	23	90.605	28	91.405	26		
Укупно	125.000	43	125.000	42	125.000	45	125.000	41	40.000	44

Анализом јавних позива утврдили смо да се оцена пријава за висину доделе средстава врши на основу следећих критеријума:

- број и структура запослених ОСИ на дан одређен у јавном позиву;
- лимитирани износ за новооснована предузећа;
- максимални износ средстава по јавном позиву;
- процентуално умањење ако је ППР по претходним јавним позивима добијало средства (правила за доделу државне помоћи).

Упутствима о раду Комисије за 2018. и 2019. годину прописани су коефицијенти који се додељују запосленим ОСИ из сваке појединачне категорије, при чему највећи коефицијент припада првој групи која обухвата ОСИ којима је процењен 2. степен тешкоћа и препрека у раду, инвалиде рада са решењем за рад под посебним условима, категорисану омладину - лако ментално ометени и вишеструко ометена лица.

Као критеријум за доделу средстава по јавном позиву у 2020. години одређен је укупан број запослених ОСИ у предузећу, без обзира на њихову структуру запослених особа са инвалидитетом.

Примена дефинисаних критеријума на расподелу средстава по јавним позивима приказана је у наредној табели.

Табела број 9: ППР која су добила највећи износ средстава по јавним позивима за побољшање услова рада Министарства за рад

Ред. број	Предузеће за професионалну рехабилитацију и запошљавање ОСИ	Просечан број ОСИ који припада првој групи	Просечан број ОСИ 2018 - 2020	Укупно додељена средства
1	2	3	4	5
1	„Стил” Зрењанин	34	69	52.669.237
2	„ДЕС” Суботица	21	35	31.699.263
3	„Лира” Кикинда	13	66	24.113.737
4	„Железничар” Суботица	17	23	22.795.814
5	„Атлантис” Ниш	8	25	20.145.323
6	„Металопластика” Стопања	4	25	19.086.398
7	„Гепард-ВИС” Нови Сад	6	22	18.403.405
8	„Чикош Штамп” Суботица	17	30	17.960.087
9	„Елмонт” Ниш	11	19	17.896.478
10	„Графопромет” Крагујевац	13	18	15.983.092

Ред. број	Предузеће за професионалну рехабилитацију и запошљавање ОСИ	Просечан број ОСИ који припада првој групи	Просечан број ОСИ 2018 - 2020	Укупно додељена средства
1	2	3	4	5
11	„Лак Жица” Бор	9	23	15.459.233
12	„Лола Предузетништво” Београд	12	28	15.373.809
13	„Пиротекс Трико” Пирот	10	18	15.217.242
14	„Инвал-Стат” Ковин	4	23	15.163.340
15	„ДЕС” Нови Сад	6	49	13.767.575

Анализа је показала да је по јавним позивима у периоду 2018 - 2020. године додељено 540 милиона динара. Од тога 50% средстава добило је 12 ППР која запошљавају 30% ОСИ у свим ППР.

Представници Министарства за рад су навели да се први износ за расподелу средстава добија према броју и структури запослених особа са инвалидитетом и укупном износу одређених средстава по јавном позиву; да се затим применом других критеријума прописаних јавним позивом (износ потраживаних средстава, износ доказаног утрошка по дефинисаној намени, лимит за новооснована предузећа, правила за доделу државне помоћи и др.), предузећима којима је у првој расподели по броју и структури запослених утврђен већи износ средстава од припадајућег по наведеним критеријума, вишак средстава се одузима и по истом принципу се расподељује даље другим предузећима која нису достигла лимит у односу на утврђене критеријуме, до утрошка укупно одобреног износа средстава по јавном позиву.

С обзиром да су средства додељена за рефундацију репроматеријала, предузећа која се баве услужном делатношћу и немају репроматеријал нису могла са осталим предузећима равноправно да учествују у расподели средстава, због чега су стављена у неповољнији положај од осталих.

Начин на који су дефинисани критеријуми и одређени приоритети за побољшање услова рада имало је за последицу да 12 ППР није добило или није конкурисало за средства по јавним позивима за побољшање услова за период 2018 - 2020. године.

Даљом анализом критеријума за доделу средстава, утврдили смо да приликом додељивања средстава по јавним позивима, иако је прикупило податке о пословању предузећа, Министарство за рад није узимало у обзир степен реализације плана пословања, пројекцију планиране производње, планиране резултате, нити је вршило анализу ефеката додељених средстава на одржавање и повећање запошљавања особа са инвалидитетом. Наведено за последицу има да средства по јавним позивима не обезбеђују равноправно учешће свих ППР, нити доприносе равномерном побољшању услова рада у њима.

Такође, с обзиром да су средства додељивана као рефундација трошкова репроматеријала, Министарство за рад није закључивало појединачне уговоре којима би се уредила међусобна права и обавезе, извештавање, правдање утрошка средстава и друга питања од значаја за реализацију додељених средстава, па самим тим није могло пратити реализацију уговора. Ово указује да је неопходно извршити детаљну анализу и идентификацију потреба ППР које ће представљати основ за дефинисање критеријума и

одређивање намене средстава, која би могла утицати на побољшање услова рада ППР, а самим тим допринети повећању запошљивости особа са инвалидитетом.

Наведено потврђују и резултати упитника о ставовима ППР који је Државна ревизорска институција спровела међу 12 ППР који нису добили или нису учествовали у јавним позивима за доделу средстава за побољшање услова рада за период 2018 - 2020. године. Већина представника ових предузећа сматра да им критеријуми јавних позива не омогућавају равноправно учешће због тога што се не узима у обзир делатност предузећа која немају репроматеријал, односно фаворизује се мануелни рад у односу на интелектуални, не узима се у обзир утицај средстава на пословање предузећа, потреба предузећа за побољшање услова рада, као и низак лимит средстава која су намењена новооснованим предузећима.

Као начин на који се може унапредити пословање предузећа за професионалну рехабилитацију у циљу повећања запошљивости, истицали су: наглашавање социјалне димензије предузећа за професионалну рехабилитацију, усмеравање средстава по јавним позивима за побољшање услова рада на одржање и унапређење стандарда у погледу грађевинско-техничких стандарда - прилагођавање радних места, стандарда у погледу стручних радника-субвенције, стандарда у погледу опреме - као предуслова за унапређење услова рада, као и редовност исплате средстава.

Налаз 2.3. Неблаговремено спровођење поступка набавке услуге обука за тржиште рада за особе са инвалидитетом од стране Националне службе за запошљавање, доводи до преусмеравања средстава са мера професионалне рехабилитације на мере подстицање запошљавања, што за последицу има недовољно оспособљавање особа са инвалидитетом за укључивање на тржиште рада

У периоду 2018 - 2020. године, у оквиру Раздела 30 - Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Глава 30.6 (2018. година) и 30.5 (2019. и 2020. година) - Буџетски фонд за професионалну рехабилитацију и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом, Програм 0803 - Активна политика запошљавања, Програмска активност 0005 - Подстицање запошљавања особа са инвалидитетом путем Националне службе за запошљавање, планиран је износ од по 550.000.000 динара. Распоред и коришћење ових средстава врши се по посебном акту Владе⁴⁷, а на предлог Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања.

Програмска активност подразумева реализацију мера активне политике запошљавања за особе са инвалидитетом којима се стичу знања, вештине и компетенције ради подизања запошљивости, запошљавања особа са инвалидитетом и побољшања њиховог положаја на тржишту рада. Национална служба за запошљавање спроводи мере активне политике запошљавања и подстиче подједнако укључивање незапослених особа (мушкараца и жена) у мере ради повећања једнаких могућности за запошљавање.

Средстава су намењена за мере и активности које спроводи НСЗ и то за:

- мере и активности професионалне рехабилитације - ради стицања додатних знања и вештина у циљу унапређења компетенција и повећања могућности за запошљавање ОСИ кроз програме додатног образовања и

⁴⁷ Члан 8 закона о буџету Републике Србије.

обука: програм стучне праксе, програм приправника, обуке за тржиште рада, обуке на захтев послодавца;

- подстицање запошљавања особа са инвалидитетом - кроз одобравање субвенција за samozapošljavanje, субвенција за запошљавање незапослених лица из категорије теже запошљивих, субвенција зарада ОСИ без радног искуства⁴⁸, ангажовање на јавним радовима;
- подршка особама са инвалидитетом које се запошљавају под посебним условима: рефундацијом (послодавцу) примерених трошкова прилагођавања радног места особе са инвалидитетом⁴⁹ и рефундацијом (послодавцу) трошкова зараде лица које је ангажовано на пружању стручне подршке ОСИ.

У току ревизије смо утврдили да су се мере и активности професионалне рехабилитације, подстицање запошљавања ОСИ и подршка ОСИ који се запошљавају под посебним условима у периоду 2018 - 2020. године, уз незнатно модификовање, понављале из године у годину.

Национална служба за запошљавање је Правилником о критеријумима, начину и другим питањима од значаја за спровођење мера активне политике запошљавања, као и интерним процедурама уредила начин рада, поступања и понашања у поступку доделе субвенција за подстицање запошљавања у складу са прописима који уређују запошљавање и контролу државне помоћи.

Износ планираних средстава по Програмима распореда и коришћења средстава дотација организацијама обавезног социјалног осигурања из Буџетског фонда за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом (у даљем тексту: Програм распореда и коришћења средстава за мере НСЗ) и Измене Програма распореда и коришћења средстава приказујемо у наредној табели.

⁴⁸ Члан 32 Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању ОСИ - Послодавац који запосли на неодређено време особу са инвалидитетом без радног искуства има право на субвенцију зараде за ту особу у трајању од 12 месеци. Субвенција зараде износи до 75% укупних трошкова зараде са припадајућим доприносима за обавезно социјално осигурање, али не више од износа минималне зараде утврђене у складу с прописима о раду, а остварује се према прописима о државној помоћи за запошљавање особа са инвалидитетом и другим прописима о државној помоћи који су потребни за примену прописа о државној помоћи за запошљавање особа са инвалидитетом.

⁴⁹ Члан 31 Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању ОСИ - Послодавац који запосли особе са инвалидитетом које се запошљавају под посебним условима може да оствари право на рефундацију примерених трошкова прилагођавања радног места за запошљавање тих лица, према прописима о државној помоћи за накнаду додатних трошкова запошљавања особа са инвалидитетом и другим прописима о државној помоћи који су потребни за примену прописа о државној помоћи за накнаду додатних трошкова запошљавања особа са инвалидитетом.

Табела број 10: Планирана средстава по Програмима распореда и коришћења средстава за мере НСЗ из Буџетског фонда и Изменама Програма распореда и коришћења средстава (износи у хиљадама динара)

РБ	Опис	2018. година			2019. година			2020. година		
		Програм распореда и коришћења средстава	Измена Програма распореда и коришћења средстава	Износ преузетих уговорених обавеза	Програм распореда и коришћења средстава	Измена Програма распореда и коришћења средстава	Износ преузетих уговорених обавеза	Програм распореда и коришћења средстава	Измена Програма распореда и коришћења средстава	Износ преузетих уговорених обавеза
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	Мере и активности професионалне рехабилитације	68.198	51.198	23.000	101.800	76.800	19.000	62.500	22.500	22.500
2	Подстицање запошљавања особа са инвалидитетом	460.360	477.360	58.000	419.200	439.200	65.000	451.500	486.500	55.000
3	Подршка особама са инвалидитетом које се запошљавају под посебним условима	21.442	21.442	3.000	29.000	34.000	10.000	36.000	41.000	10.000
Укупно		550.000	550.000	84.000	550.000	550.000	94.000	550.000	550.000	87.500

Анализом Програма распореда и коришћења средстава, утврдили смо да се Изменом Програма, на основу сагледавања реализације мера, просечно 25% првобитно планираних средстава намењених мерама и активностима професионалне рехабилитације преусмерава на мере подстицаја за запошљавање и подршку особама са инвалидитетом које се запошљавају под посебним условима.

У укупно планираном износу од 550 милиона динара који је одобрен за све мере и активности професионалне рехабилитације и подстицање запошљавања ОСИ у периоду 2018 - 2020. године на преузете уговорене обавезе односи се просечно 16% (88.5 милиона динара).

У наставку је дат преглед планираних и реализованих износа за мере и активности професионалне рехабилитације и подстицаје запошљавања ОСИ, које су финансиране из Буџетског фонда за професионалну рехабилитацију и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом.

Табела број 11: Износ планираних и извршених средстава за мере и активности које спроводи НСЗ, а које су финансиране из Буџетског фонда (износи у хиљадама динара)

РБ	Опис	2018. година			2019. година			2020. година		
		План	Извршене	% Извршења	План	Извршење	% Извршења	План	Извршење	% Извршења
1	2	3	4	5 (4/3)	6	7	8 (7/6)	9	10	11 (10/9)
1	Мере и активности професионалне рехабилитације	51.198	23.991	47%	76.800	44.676	58%	22.500	20.475	91%
2	Подстицање запошљавања особа са инвалидитетом	477.360	413.395	87%	439.200	374.809	85%	486.500	392.234	81%
3	Подршка особама са инвалидитетом које се запошљавају под посебним условима	21.442	14.532	68%	34.000	24.264	71%	41.000	20.332	50%
Укупно		550.000	451.918	82%	550.000	443.749	81%	550.000	433.041	79%

Иако је степен извршења за мере и активности професионалне рехабилитације у 2020. години 91%, увидом у документацију НСЗ утврђено је да је то резултат извршења преузетих уговорених обавеза из претходне године. Услед епидемиолошке ситуације изазване вирусом SARS-CoV-2 мере професионалне рехабилитације у 2020. години нису реализоване.

Из напред наведене табеле уочава се тренд пада степена реализације планираних средстава за мере и активности које спроводи НСЗ, које се финансирају из Буџетског фонда.

Представници НСЗ су навели да, због тога што се поједине мере (нпр. субвенција зараде за ОСИ без радног искуства) реализују у периоду од 12 месеци, извршење укупно планираних средстава није могуће у једној години, али да је НСЗ за мере и активности професионалне рехабилитације и подстицање запошљавања уговорила 100% планираног износа средстава из Буџетског фонда.

НСЗ има обавезу да поступа у складу са чланом 54 Закона о буџетском систему којим је уређено да обавезе које преузимају директни, односно индиректни корисници буџетских средстава и корисници средстава организација за обавезно социјално осигурање морају одговарати апропријацији која им је одобрена за ту намену у тој буџетској години. Обавезе преузете у складу са одобреним апропријацијама, а неизвршене у току године преносе се и имају статус преузетих обавеза и у наредној буџетској години извршавају се на терет одобрених апропријација за ту буџетску годину.

Такође смо утврдили да је највећи део средстава извршен за подстицање запошљавања ОСИ (Субвенције за самозапошљавање, Субвенције за запошљавање незапослених лица из категорије теже запошљивих, Субвенција зараде за особе са инвалидитетом без радног искуства и Јавни радови).

Анализом броја ОСИ укључених у мере које су финансиране из Буџетског фонда, у периоду 2018 - 2020. године, утврдили смо да се број ОСИ смањује што је приказано у наредној табели.

Табела број 12: Број ОСИ укључен у мере НСЗ које су финансиране из Буџетског фонда

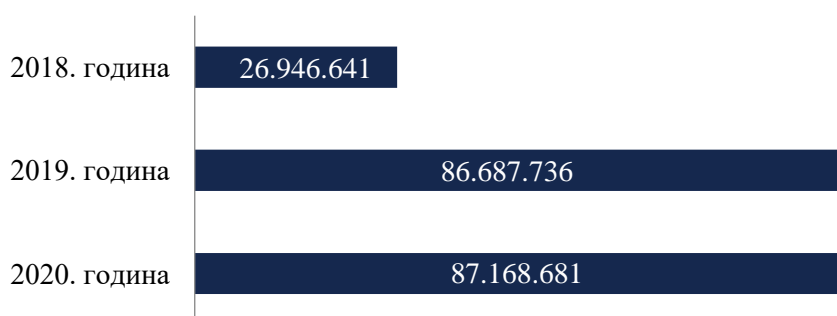
Опис	2018. година	2019. година	2020. година
1	2	3	4
Мере и активности професионалне рехабилитације	653	501	33
Програм стручне праксе	23	20	
Програм приправника за незапослене са средњим нивоом квалификација		9	
Програм приправника за младе са високим образовањем		3	
Програм стицања практичних знања за неквалификована лица, вишкове запослених и дугорочно незапослене	14	9	
Обуке за тржиште рада	609	440	33
Обуке на захтев послодаваца - за незапослене	7	20	
Подстицање запошљавања особа са инвалидитетом	2.308	1.667	1.785
Субвенције за самозапошљавање	121	98	89
Субвенције за запошљавање незапослених лица из категорије теже запошљивих	184	201	285
Субвенција зараде за особе са инвалидитетом без радног искуства	407	370	420
Јавни радови	1.596	998	991

Опис	2018. година	2019. година	2020. година
1	2	3	4
Подршка особама са инвалидитетом које се запошљавају под посебним условима	39	40	47
Рефундација примерених трошкова прилагођавања радног места	14	17	20
Рефундација трошкова зараде лицу ангажованом на пружању подршке на радном месту	25	23	27
Укупно	3.000	2.208	1.865

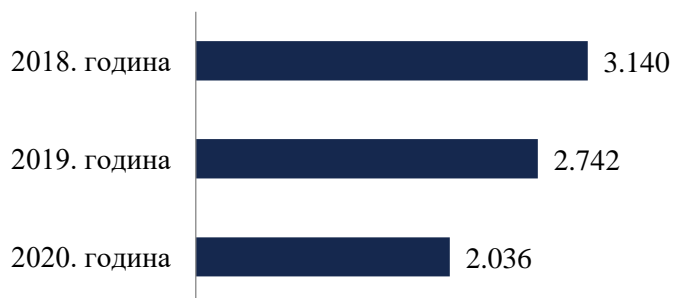
Представници НСЗ су навели да због тога што се сваке године из Буџетског фонда за мере које спроводи НСЗ издваја исти износ средстава, а услед повећаног интересовања послодаваца за субвенцијама и јавним радовима, као и покупуљења појединих мера, из године у годину се издвајају све већа додатна средства из доприноса НСЗ, што приказујемо у следећем графикону.

Слика број 5: Износ средстава из финансијског плана НСЗ за мере и активности у које су укључени ОСИ

Међутим, иако се за мере и активности које спроводи НСЗ издвајају средства из Буџетског фонда и средства НСЗ⁵⁰ утврдили смо да се укупан број ОСИ укључен у наведене мере и активности смањује, што је приказано на следећем графикону.

Слика број 6: Број ОСИ укључен у мере које су финансиране из средстава Буџетског фонда и средстава НСЗ

⁵⁰ 140 ОСИ у 2018. години, 534 ОСИ у 2019. години и 171 ОСИ у 2020. години.

Имајући у виду све наведено, због преумеравања средстава са мера и активности професионалне рехабилитације на мере подстицање запошљавања изостала је реализација професионалне рехабилитације у већем обиму.

С обзиром да је Обука за тржиште рада мера професионалне рехабилитације у коју је укључен највећи број ОСИ, анализирали смо узроке овако утврђеног стања и утврдили следеће:

Активна политика запошљавања особа са инвалидитетом обухвата организовање и спровођење програма, мера и активности професионалне рехабилитације у циљу повећања нивоа запошљивости и запошљавања особа са инвалидитетом⁵¹.

На предлог Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Влада је донела акта у којима су јасно прецизирани рокови за расписивање јавних позива и конкурса, укључујући и јавне набавке, како би незапосленим лицима и послодавцима правовремено, током календарске године, биле доступне мере активне политике запошљавања.

Мере активне политике запошљавања особа са инвалидитетом спроводи Национална служба за запошљавање, у складу са Правилником о критеријумима, начину и другим питањима од значаја за спровођење мера активне политике запошљавања и Правилником о ближим условима, критеријумима и стандардима за спровођење мера и активности професионалне рехабилитације особа са инвалидитетом.

Професионална рехабилитација и мере активне политике запошљавања по прилагођеним програмима подразумева спровођење мера и активности прилагођених потребама особе са инвалидитетом, процену професионалних могућности и радне способности, као и потребу тржишта рада.

Обуке за тржиште рада за ОСИ су мера професионалне рехабилитације која се реализује у складу са исказаним потребама тржишта рада, а након спроведеног поступка јавне набавке⁵².

Каталог обука за тржиште рада доноси се сваке године на основу анализе тржишта рада и структуре особа са инвалидитетом, као и могућим извођачима обука. На основу предлога филијала које су резултат анализе тржишта рада, структуре ОСИ и понуде извођача обука, НСЗ саставља Каталог обука за тржиште рада за ОСИ.

Анализом Каталога обука за тржиште рада за ОСИ, за период 2018 - 2020. године, планирано је да се највећи број незапослених ОСИ укључи у обуке које приказујемо у наредној табели.

⁵¹ Члан 102 став 1 тачка 1 Правилника о критеријумима, начину и другим питањима од значаја за спровођење мера активне политике запошљавања.

⁵² Члан 77 Правилника о критеријумима, начину и другим питањима од значаја за спровођење мера активне политике запошљавања.

Табела број 13: Обуке за тржиште рада за ОСИ из Каталога обука

РБ	Опис	2018. година		2019. година		2020. година	
		Број ОСИ	Учешће	Број ОСИ	Учешће	Број ОСИ	Учешће
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Информатичка обука, обука за сервисера персоналних рачунара и web дизајн	208	38%	187	37%	189	38%
2	Обука за страни језик	21	4%	62	12%	51	10%
3	Обука за пакера, картонажера и књиговесца	32	6%	45	9%	46	9%
4	Обука за кројење, шивење одеће и обуће	56	10%	43	9%	16	3%
5	Обука за вођење пословних књига	38	7%	34	7%	31	6%
6	Обука за аранжера цвећа и вртлара	44	8%	11	2%	39	8%
7	Обука за куvara, посластичара и пекара	11	2%	13	3%	61	12%
8	Обука за административног и техничког секретара	46	8%	22	4%	15	3%
9	Обука за козметичара, масера и фризера	34	6%	26	5%	12	2%
10	Обука за молера, столара, бравара и тапетара	26	5%	23	5%		
11	Остале обуке (графички дизајн, анкетар, одржавање хигијене, оператер на CNC машинама, обука обављање послова сушења воћа, поврћа и других биоматеријала...)	34	6%	34	7%	40	8%
Укупно		550		500		500	

Анализом предлога обука утврдили смо да се поједине обуке (Информатичка обука, обука за сервисера персоналних рачунара, обука за кројење, шивење одеће и обуће, обука за страни језик...) понављају из године у годину.

С обзиром да се потребе тржишта рада мењају и потребе за обукама из године у годину могу бити различите⁵³. Због тога је значајно да се обуке реализују у години за коју су предложене што потврђују и предлози појединих филијала⁵⁴ који указују на значај почетка и завршетка обуке, а посебно када се ради о сезонским пословима, који зависе од туристичке сезоне.

⁵³ Филијала Суботица, Зрењанин, Бачка Топола, Врбас и други.

⁵⁴ Филијала Пирот за 2020. годину.

Такође, утврдили смо да за одређеним обукама постоји потреба на тржишту рада, али да нема извођача са одобрењем за спровођење мера и активности професионалне рехабилитације⁵⁵. Увидом у јавну набавку и Каталог обука утврдили смо да је расписан поступак јавне набавке за основну информатичку обуку, иако према изјашњењу филијале није било потенцијалних полазника обуке⁵⁶.

У наставку приказујемо старосну и квалификациону структуру незапослених ОСИ који се налазе на евиденцији НСЗ и за чије потребе се у зависности од процене радне способности и професионалних могућности спроводе обуке за тржиште рада.

Табела број 14: Старосна и квалификациона структура незапослених ОСИ на евиденцији НСЗ

Опис	2018. година		2019. година		2020. година		
	Укупно	Учешће	Укупно	Учешће	Укупно	Учешће	
1	2	3	4	5	6	7	
Године старости	15 - 19 година	97	1%	76	1%	64	0,50%
	20 - 24 године	846	6%	673	5%	541	4%
	25 - 29 година	1.221	8%	999	7%	892	7%
	30 - 34 године	1.300	9%	1.162	9%	1.033	8%
	35 - 39 година	1.437	10%	1.270	10%	1.211	9%
	40 - 44 године	1.575	11%	1.539	12%	1.458	11%
	45 - 49 година	1.879	13%	1.729	13%	1.721	13%
	50 - 54 године	2.062	14%	1.960	15%	1.912	15%
	55 - 59 година	2.539	17%	2.308	17%	2.294	18%
	60 - 64 године	1.606	11%	1.615	12%	1.771	14%
Ниво квалификације	I	4.155	29%	3.817	29%	3.772	29%
	II	1.487	10%	1.282	10%	1.205	9%
	III	4.344	30%	3.934	30%	3.803	29%
	IV	3.428	24%	3.254	24%	3.120	24%
	V	155	1%	130	1%	126	1%
	VI-1	324	2%	308	2%	294	2%
	VI-2	148	1%	142	1%	146	1%
	VII-1	512	4%	450	3%	424	3%
	VII-2	7	0,05%	9	0,07%	5	0,05%
	VIII	2	0,01%	5	0,04%	2	0,02%
Укупно	14.562		13.331		12.897		

Испитујући даље активности Националне службе за запошљавање у вези са спровођењем поступка за обуке за тржиште рада за ОСИ, анализирали смо поступке јавних набавки за период 2018 - 2020. године.

Анализом планова јавних набавки НСЗ и одлука о покретању отвореног поступка јавне набавке, за период 2018 - 2020. године, утврдили смо да поступци јавне набавке нису спроведени у складу са планираним роковима. Плановима јавних набавки предвиђено је да се поступак јавне набавке покрене у фебруару, док су одлуке о покретању поступка донете 6. августа 2018. године, односно 29. марта 2019. године. Услед објективних околности проузрокованих епидемиолошком ситуацијом изазване вирусом SARS-CoV-2, поступак јавне набавке за обуке за тржиште рада за особе са инвалидитетом у 2020. није покренут. Плановима јавних набавки је било предвиђено да се уговори о јавној набавци закључе у априлу 2018. године, односно мају 2019.

⁵⁵ Филијала Суботица за 2019. годину.

⁵⁶ Филијала Вршац за 2019. годину.

године, а исти су закључени у новембру 2018. године и периоду јул - септембар 2019. године.

Неблаговремено започињање поступка јавне набавке резултирало је касним закључивањем уговора и преношењем реализације обуке у наредну годину, односно у годину за коју та обука није предложена. С обзиром да се потребе тржишта рада мењају из године у годину, важно је да се обука реализује у години за коју је потребна.

Анализом документације НСЗ и уговора закључених у поступку јавне набавке између НСЗ и носилаца професионалне рехабилитације који треба да спроведу обуку (добављача) уговорено је да датум почетка и датум завршетка извођења обуке утврђује наручилац - Национална служба за запошљавање по закључењу уговора.

Упоређујући датум закључења уговора и датум почетка реализације обуке утврдили смо да се:

- у 2018. години са обукама започињало најраније после 11 дана, а најкасније после 170 дана од дана закључења уговора, односно у просеку након 33 дана;
- у 2019. години са обукама започињало најраније после 41 дан, а најкасније после 335 дана од дана закључења уговора, односно у просеку након 80 дана.

Наведено указује да највећи део обука није могао да буде реализован у години за коју је предвиђен, већ се реализација преносила у наредну годину.

Ефекат мере професионалне рехабилитације - обука за тржиште рада за ОСИ у периоду 2018 - 2020. године је 30%, што приказује проценат ОСИ који су се након завршене обуке укључили у друге мере активне политике запошљавања или су се запослили након изласка из мере.

Кашњење у започињању поступка јавне набавке за обуке за тржиште рада за ОСИ ствара ризик да обука неће резултирати оспособљавањем ОСИ за одговарајући посао, запошљавање, одржавање запослења, напредовања или промене професионалне каријере.

Израда Каталога за обуке за тржиште рада на основу реално процењених потреба тржишта рада и структуре особа са инвалидитетом, као и благовремено спровођење поступка јавне набавке и започињање обуке након закључења уговора о јавној набавци допринело би већем укључивању ОСИ у друге мере и активност које спроводи НСЗ. Ово посебно из разлога неповољне квалификационе структуре ОСИ, које је потребно прво обучити за обављање различитих послова, па потом укључити у друге мере, а што је и смисао професионалне рехабилитације.

ЗАКЉУЧАК 3. Средства намењена предузећима за професионалну рехабилитацију доприносе одржавању запошљивости особа са инвалидитетом, али се не може потврдити њихов утицај на побољшање услова рада, унапређење производних програма, увођење стандарда, побољшање квалитета производа и пружених услуга и прилагођавање радних места

Циљ ове ревизије је био да испитамо да ли средства намењена предузећима за професионалну рехабилитацију и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом доприносе побољшању услова рада, унапређењу производних програма и стварању услова за отварање нових радних места и запошљавању особа са инвалидитетом.

ППР, у складу са Законом о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом имају право на месечну субвенцију зараде за сваку запослену особу са инвалидитетом и могу да учествују у јавним позивима Министарства за рад за добијање средстава за побољшање услова рада, унапређење производних програма, увођење стандарда, побољшање квалитета производа и пружених услуга, прилагођавање радних места или у друге сврхе.

Имајући у виду напред изнето, у ревизији смо испитивали број запослених ОСИ код субјеката ревизије, квалификациону структуру и категоризацију инвалидности ОСИ, износ добијених средстава, утицај добијених средстава на тренд раста запослених ОСИ, као и утицај добијених средстава на побољшање услова рада, унапређење производних програма, увођење стандарда, побољшање квалитета производа и пружених услуга, прилагођавање радних места или у друге сврхе.

Анализирали смо документацију субјеката ревизије, обавили интервјуе са представницима субјеката ревизије, послали Упитник о ставовима ППР о додељеним средствима и донели смо закључак, који темељимо на следећем налазу:

Налаз 3.1. Критеријуми и приоритети јавних позива Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања нису били усмерени на утицај добијених средстава на побољшање услова рада, унапређење производних програма, увођење стандарда па је и изостала процена њихових ефеката

Анализом података Министарства за рад о ППР, одредили смо квантитативне и квалитативне критеријуме на основу којих смо одабрали субјекте ревизије из реда предузећа за професионалну рехабилитацију и то:

- 1) Предузеће за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом за производњу обуће „Стил” Зрењанин (државна власничка структура) и
- 2) Заштитна радионица за радно оспособљавање и запошљавање инвалида „Лира” доо Кикинда (приватна власничка структура).

Критеријуми за избор субјеката ревизије из реда ППР детаљно су описани у Прилогу 1.

ППР Стил Зрењанин

Предузеће за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом јесте правно лице које запошљава и врши професионалну рехабилитацију особа са инвалидитетом, у складу са Законом о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом.

Анализом документације ППР Стил Зрењанин, у периоду 2018 - 2020. године, утврдили смо да се број запослених ОСИ није значајније мењао, односно просечно је у овом периоду запослена 71 ОСИ.

Слика број 7: Просечан број запослених ОСИ и просечан број запослених у периоду 2018 - 2020. године у ППР Стил Зрењанин

За наведени број запослених ОСИ ППР Стил Зрењанин је добијао субвенцију зараде за ОСИ у износима који су приказани у наредној табели.

Табела број 15: Износ субвенција зараде за ОСИ у ППР Стил Зрењанин

РБ	Опис	2018. година	2019. година	2020. година	Укупно
1	2	3	4	5	6 (3+4+5)
1	Субвенција зараде ОСИ	23.275.834	26.860.213	26.124.029	76.260.075

Такође смо утврдили да је 44% запослених ОСИ у ППР Стил Зрењанин по категорији инвалидности са 1. степеном инвалидности на основу извршене процене радне способности, а 39% запослених ОСИ је категорисана омладина - лако ментално ометена лица. Број ОСИ по категорији инвалидности приказан је у наредној табели.

Табела број 16: Просечан број ОСИ у ППР Стил Зрењанин по категорији инвалидности

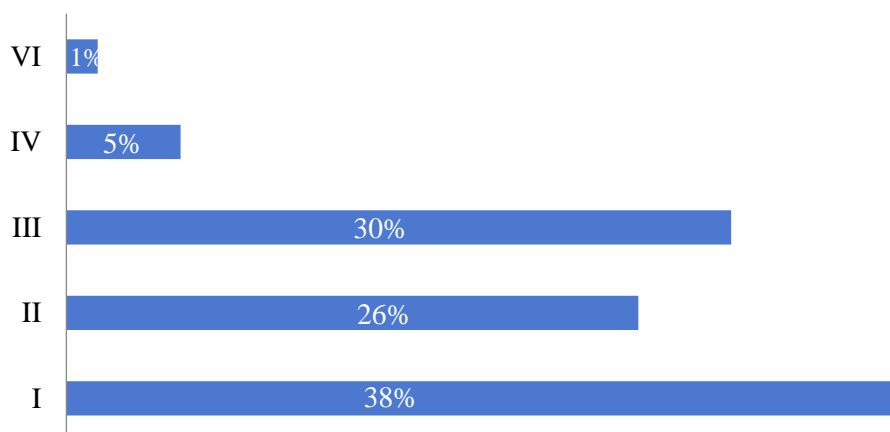
Редни број	Категорија инвалидности	2018. година	2019. година	2020. година	Просек	Учешће
1	2	3	4	5	6	7
1	Категорисана омладина - лица са оштећењем слуха	4	4	3	4	5%
2	Категорисана омладина - лако ментално ометена лица	30	28	25	28	39%
3	Процена радне способности - 1.степен	28	32	33	31	44%
4	Процена радне способности - 2. степен	7	7	8	7	10%

Редни број	Категорија инвалидности	2018. година	2019. година	2020. година	Просек	Учешће
1	2	3	4	5	6	7
5	Ратни војни инвалид, мирнодопски војни инвалид и цивилни инвалид рата од I прве до X групе групе	1	1	1	1	1%
Укупно		71	73	70	71	

Степен стручне спреме запослених ОСИ у ППР Стил Зрењанин приказан је у наредној табели.

Слика број 8: Учешће запослених ОСИ у ППР Стил Зрењанин према степену стручне спреме

Представници ППР Стил Зрењанин су навели да средства намењена субвенцији зараде за запослене ОСИ доприносе одржању и повећању запошљивости ОСИ.

ППР Стил Зрењанин има одобрење за спровођење мера и активности професионалне рехабилитације за:

- обуку за послове кројача горњих делова обуће (у трајању од шест месеци)⁵⁷;
- обуку за послове шивача горњих делова обуће (у трајању од шест месеци)⁵⁸;
- обуку за послове кројења и шивења одеће (у трајању од три месеца)⁵⁹.

Поред субвенција зарада за ОСИ, ППР Стил Зрењанин је учествовао у јавним позивима за доделу средстава за побољшање услова рада у ППР, под условима и критеријумима одређеним од стране Министарства за рад.

С обзиром да је Министарство за рад у сврху побољшања услова рада одредило намену рефундацију плаћеног репроматеријала (о чему је детаљно било речи у Налазу 2.2.) то је ППР Стил Зрењанин и добијао средства по овом основу. Износ

⁵⁷ Број: 300-150-00-00016/2010-15 од 20. децембра 2010. године.

⁵⁸ Број: 300-150-00-00016/2010-15 од 20. децембра 2010. године.

⁵⁹ Број: 023-02-00132/2017-15 од 2. октобра 2017. године.

потраживаних и додељених средстава за рефундацију репроматеријала приказујемо у наредној табели.

Табела број 17: Износ средстава по јавним позивима у ППР Стил Зрењанин

Година	Јавни позив	Намена	Средства	
			Потраживана	Додељена
1	2	3	4	5
2018	I	Репроматеријал	11.774.651	11.174.391
	II	Репроматеријал	27.076.594	14.380.451
2019	I	Репроматеријал	20.947.261	13.804.233
	II	Репроматеријал	22.002.098	10.000.000
2020	I	Репроматеријал	14.230.368	3.310.162
Укупно			96.030.972	52.669.237

Увидом у фактуре за плаћени репроматеријал утврдили смо да се ради о основном и помоћном репроматеријалу (кожа, платно, ђоновии, лепак, пертле, текстил, ластиш, антистатик траке, кутије за ципеле, конач у боји, поставе, ринглице, сунђери, гума, рефлектијуће траке итд.).

Субјект ревизије је навео да су радне компетенције ОСИ ограничене у погледу концентрације, физичке издржљивости и самосталности у обављању задатака, што негативно утиче на радну ефикасност, квалитет и време израде обуће. Услед тога, као и непрописног руковања материјалом и опремом за рад, повећана је потреба за дорадом и поправком.

С обзиром на то субјект ревизије навео је да средства за рефундацију трошкова репроматеријала имају велики допринос на побољшању услова рада, јер компензују изнете проблеме и омогућују редовно сервисирање добављача.

Такође су навели да би се повећањем буџетских средстава за побољшање услова рада у циљу обезбеђивања не само трошкова репроматеријала, већ и за набавку асистивних технологија, основних средстава и адаптације објеката, као и унапређење система безбедности и здравља на раду и противпожарне заштите, могла побољшати професионална рехабилитација и запошљивост ОСИ.

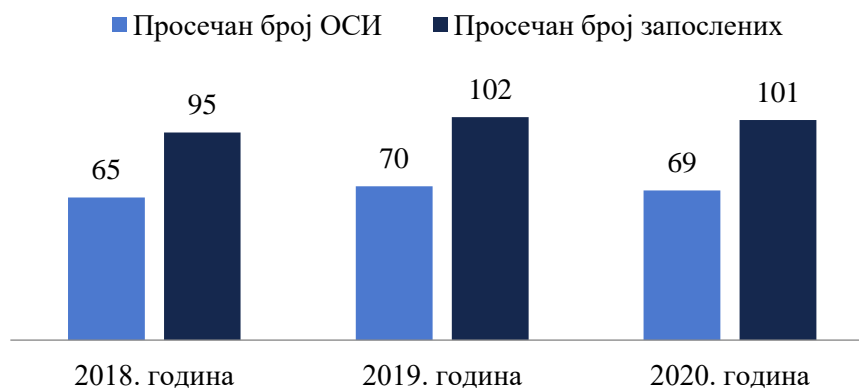
Међутим, с обзиром да Министарство за рад приликом доделе средстава није узимало у обзир степен реализације плана пословања ППР, пројекцију планиране производње, планиране резултате, нити је вршило анализу ефеката додељених средстава на одржавање и повећање запошљавања особа са инвалидитетом, то се не може потврдити утицај плаћеног репроматеријала на побољшање услова рада, у циљу повећања запошљивости.

ППР Лира Кикинда

Анализом документације ППР Лира Кикинда, у периоду 2018 - 2020. године, утврдили смо да се број запослених ОСИ није значајније мењао, односно просечно је у овом периоду запослено 68 ОСИ.

Слика број 9: Просечан број запослених ОСИ и просечан број запослених у периоду 2018 - 2020. године у ППР Лира Кикинда

За наведени број запослених ОСИ ППР Лира Кикинда је добијао субвенцију зараде за ОСИ у износима који су приказани у наредној табели.

Табела број 18: Износ субвенција зараде за ОСИ у ППР Лира Кикинда

РБ	Опис	2018. година	2019. година	2020. година	Укупно
1	2	3	4	5	6 (3+4+5)
1	Субвенција зараде ОСИ	22.174.191	28.972.860	22.630.965	73.778.015

Такође смо утврдили да је 61% запослених ОСИ у ППР Лира Кикинда по категорији инвалидности са 1. степеном инвалидности на основу извршене процене радне способности, а 18% запослених ОСИ је категорисана омладина - лако ментално ометена лица. Број ОСИ по категорији инвалидности приказан је у наредној табели.

Табела број 19: Просечан број ОСИ у ППР Лира Кикинда по категорији инвалидности

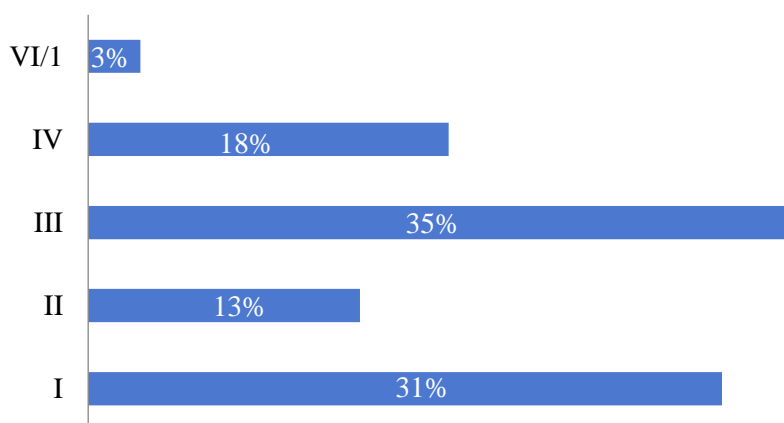
Редни број	Категорија инвалидности	2018. година	2019. година	2020. година	Просек	Учешће
1	2	3	4	5	6	7
1	Категорисана омладина - лако ментално ометена лица	12	12	12	12	18%
2	Лица којима је, у складу са прописима о пензијском и инвалидском осигурању, издато решење за рад под посебним условима	11	11	11	11	16%
3	Лица којима је, у складу са прописима о пензијском и инвалидском осигурању, утврђена II или III категорија инвалидности, односно преостала радна способност	2	2	2	2	3%

Редни број	Категорија инвалидности	2018. година	2019. година	2020. година	Просек	Учешће
1	2	3	4	5	6	7
4	Процена радне способности - 1.степен	38	43	42	41	61%
5	Процена радне способности - 2. степен	1	1	1	1	1%
6	Ратни војни инвалид, мирнодопски војни инвалид и цивилни инвалид рата од I прве до X групе групе	1	1	1	1	1%
Укупно		65	70	69	68	

Степен стручне спреме запослених ОСИ у ППР Лира Кикинда приказан је у наредној табели.

Слика број 10: Учешће запослених ОСИ у ППР Лира Кикинда према степену стручне спреме

Представници ППР Лира Кикинда су навели да средства намењена субвенцији зараде за запослене ОСИ доприносе одржању и повећању запошљивости ОСИ.

ППР Лира Кикинда има одобрење за спровођење мера и активности професионалне рехабилитације за:

- обуку за послове израде радне одеће (у трајању од 60 радних дана)⁶⁰;
- обуку за послове шивења производа од коже (у трајању од 48 радних дана)⁶¹.

Поред субвенција зарада за ОСИ, ППР Лира Кикинда је учествовао у јавним позивима за доделу средстава за побољшање услова рада у ППР, под условима и критеријумима одређеним од стране Министарства за рад.

С обзиром да је Министарство за рад у сврху побољшања услова рада одредило намену рефундацију плаћеног репроматеријала (о чему је детаљно било речи у Налазу 2.2.) то је ППР Лира Кикинда и добијао средства по овом основу. Износ потраживаних и додељених средстава за рефундацију репроматеријала приказујемо у наредној табели.

⁶⁰ Број: 300-150-00029/2010-16 од 11. новембра 2010. године.

⁶¹ Број: 150-00-00062/2011-16 од 24. августа 2011. године.

Табела број 20: Износ средстава по јавним позивима у ППР Лира Кикинда

Година	Јавни позив	Намена	Средства	
			Потраживана	Додељена
1	2	3	4	5
2018	I	Репроматеријал	6.278.655	4.927.002
	II	Репроматеријал	6.221.995	5.705.418
2019	I	Репроматеријал	7.177.467	6.492.293
	II	Репроматеријал	4.552.985	3.822.778
2020	I	Репроматеријал	4.423.149	3.166.246
Укупно			28.654.251	24.113.737

Увидом у фактуре за плаћени репроматеријал утврдили смо да се ради о набавци репроматеријала (текстил, памучно платно, кожа, штепана постава, плетенина од памука, етикете за производе од текстила итд.).

Субјект ревизије је навео да добијена средства за рефундацију трошкова репроматеријала имају велики допринос на побољшање услова рада тако што амортизују неефикасности које настају као последица ограничења ОСИ и дугорочно чува конкурентност заштитних радионица. Поред овог, ова средства су у великој мери допринела очувању радних места ОСИ поготово у временима реструктурирања заштитних радионица и њиховог новог позиционирања на тржишту.

Имајући у виду да Министарство за рад није узимало у обзир степен реализације плана пословања ППР, пројекцију планиране производње, планиране резултате, нити је вршило анализу ефеката додељених средстава на одржавање и повећање запошљавања особа са инвалидитетом нисмо могли ни утврдити утицај плаћеног репроматеријала на побољшање услова рада.

С обзиром да критеријуми и приоритети за доделу средстава за побољшање услова рада нису усмерени на оцену утицаја доприноса ових средстава на побољшање услова рада те да су узроци проблема неадекватно дефинисање критеријума и приоритета за спровођење јавних позива, препорука за отклањање утврђених несврхисходности ће бити упућена Министарству за рад.

ЗАКЉУЧАК 4. Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања је делимично вршило инспекцијски надзор над спровођењем Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом, што за последицу има да је значајан број носилаца послова професионалне рехабилитације остао изван контроле

Циљ ове ревизије је био да испитамо у којој мери је вршен надзор у области професионалне рехабилитације и подстицања запошљавања особа са инвалидитетом.

Под надзором у области професионалне рехабилитације и подстицања запошљавања особа са инвалидитетом подразумевамо да је Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања вршило инспекцијски надзор над спровођењем Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом.

У складу са напред изнетим, у вези са четвртим ревизорским питањем, испитивали смо наведене активности Министарства за рад у периоду 2018 - 2020. године.

Након анализе законодавног оквира, анализе документације субјеката ревизије, обављених интервјуа са представницима субјеката ревизије донели смо закључак, који темељимо на следећим налазима:

Налаз 4.1. Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања је у периоду 2018 - 2020. године извршило инспекцијски надзор над радом осам предузећа за професионалну рехабилитацију

Законом о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом прописано је да инспекцијски надзор над спровођењем овог закона врши министарство надлежно за послове запошљавања, преко инспектора⁶².

Законом о инспекцијском надзору уређени су садржина, врсте, облици и поступак инспекцијског надзора, овлашћења и обавезе учесника у инспекцијском надзору и друга питања од значаја за инспекцијски надзор⁶³.

Инспекцијски надзор је посао државне управе, кога врше органи државне управе, органи аутономне покрајине и органи јединица локалне самоуправе, с циљем да се превентивним деловањем или налагањем мера обезбеди законитост и безбедност пословања и поступања надзираних субјеката и спрече или отклоне штетне последице по законом и другим прописом заштићена добра, права и интересе.

Инспекцијски надзор према врсти може бити редован, ванредан, мешовити, контролни и допунски⁶⁴, а према облику може бити теренски и канцеларијски⁶⁵.

⁶² Члан 46 Закона.

⁶³ Члан 1 Закона.

⁶⁴ Члан 6 Закона о инспекцијском надзору.

⁶⁵ Члан 7 Закона о инспекцијском надзору.

Инспекцијски надзор заснива се на процени ризика и сразмеран је процењеном ризику, тако да се ризиком делотворно управља. Процена ризика је део процеса анализе ризика, врши се у току припреме плана инспекцијског надзора и то тако што инспекција у праћењу и анализи стања идентификује ризике⁶⁶.

План инспекцијског надзора заснива се на утврђеном стању у области инспекцијског надзора и процени ризика⁶⁷.

Инспекција је дужна да сачини контролне листе из своје области инспекцијског надзора, објави их на својој интернет страници и примењује у поступку редовног инспекцијског надзора, и мешовитог инспекцијског надзора, у делу који се односи на редован инспекцијски надзор⁶⁸.

Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања је сачинило контролне листе из области професионалне рехабилитације и запошљавања особа са инвалидитетом, и то:

- контролну листу КЛ-001-01/01, која се односи на предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом;
- контролну листу КЛ-002-01/01, која се односи на професионалну рехабилитацију особа са инвалидитетом.

У ревизији смо утврдили следеће:

Министарство за рад није вршило инспекцијски надзор над спровођењем Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом у 2018. години.

Планом инспекцијског надзора за 2019. годину је уређено да ће се инспекцијски надзор над предузећима за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом вршити како би се одржао континуитет успостављеног нивоа испуњености законом прописаних услова за обављање делатности професионалне рехабилитације особа са инвалидитетом, смањио степен ризика од одступања у односу на прописане услове, стандарде и критеријуме за спровођење мера и активности професионалне рехабилитације и остварила сврха надзора.

Планирано је да се инспекцијски надзори реализују динамиком до два редовна теренска инспекцијска надзора месечно, а да ће се контролни (теренски и канцеларијски) инспекцијски надзори код истих субјеката вршити по потреби. Увидом у Годишњи извештај о раду за 2019. годину утврђено је да план није реализован на начин и у обиму како је то предвиђено.

Циљ инспекцијског надзора у области професионалне рехабилитације особа са инвалидитетом је обезбеђивање законитости пословања и поступања предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом и других носилаца мера и активности професионалне рехабилитације, сходно Закону о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом и Правилнику о ближим условима, критеријумима и стандардима за спровођење мера и активности професионалне рехабилитације.

⁶⁶ Члан 9 Закона о инспекцијском надзору.

⁶⁷ Члан 10 Закона о инспекцијском надзору.

⁶⁸ Члан 14 Закона о инспекцијском надзору.

Планом инспекцијског надзора предвиђено је да ће инспектор вршити теренски инспекцијски надзор над спровођењем поверених послова у области професионалне рехабилитације у предузећима за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом.

Такође смо утврдили, да је у 2019. години од укупно 52 ППР, извршен надзор над четири ППР, и то три ППР у редовном⁶⁹ и један ППР у ванредном⁷⁰ надзору. Инспекцијским надзором у 2019. години обухваћено је свега 8% предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом.

У поступку редовног инспекцијског надзора над три ППР утврђено је да је пословање било у складу са прописима који регулишу ову област.

Ванредни инспекцијски надзор извршен је код ППР, које је основано је 24. марта 2019. године, а инспекцијски надзор је извршен од 20. септембра до 30. септембра 2019. године. Иако је тек основано ППР, утврђено је да није имало одговарајућу документацију о ангажовању стручних лица за радно оспособљавање и професионалну рехабилитацију особа са инвалидитетом. Након изречене мере у складу са Законом о инспекцијском надзору, ППР је у законом остављеном року отклонио утврђену незаконитост.

С обзиром да се инспекцијски надзор у овој области вршио први пут, да надзирани субјекти нису адекватно попунили контролне листе јер немају капацитет за сагледавање захтева из контролних листа, Министарству за рад је приоритет био пружање стручне и саветодавне подршке и помоћи субјектима како би се постигао континуитет испуњености прописаних услова и смањено степен ризика. Зато је Министарство за рад у 2019. години извршило и службене саветодавне посете код четири ППР⁷¹.

Увидом у Белешке о извршеним службеним саветодавним посетама утврдили смо да је Министарство за рад проверавало да ли је било статусних промена, да ли постоје евиденције и документација о запосленим особама са инвалидитетом, да ли ППР поседује одобрење за спровођење мера и активности професионалне рехабилитације, да ли има одговарајући простор, техничку и другу опрему, прописан број запослених особа са инвалидитетом и стручних лица за радно оспособљавање и професионалну рехабилитацију.

У Сектору за заштиту особа са инвалидитетом Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања послове инспекцијског надзора у 2019. години вршио је један извршилац.

Планом инспекцијског надзора за 2020. годину планирано је да се изврши инспекцијски надзор над предузећима за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом динамиком до два надзора месечно, док ће контролни (теренски и канцеларијски) инспекцијски надзори код истих субјеката бити вршени по потреби. Увидом у Извештај о раду за 2020. годину утврђено је да план инспекцијског надзора у 2020. години није реализован у потпуности, из разлога ширења епидемије вируса SARS-CoV-2. Такође су навели да инспекцијски надзор који се односи на професионалну рехабилитацију ОСИ у ППР нису вршили, јер је исти

⁶⁹ Дес доо Суботица, Чикош штампа доо Суботица, Доо заштитна радионица Жељезничар Суботица.

⁷⁰ VM2 Group доо Београд.

⁷¹ Пакер тим доо Краљево, Сунце 021 доо Нови Сад, МАК-ДИ доо Краљево, Пехар Уп доо Чачак.

захтевао излазак на терен, а због специфичних околности у 2020. години вршен је само канцеларијски инспекцијски надзор.

Министарство за рад као највећи ризик по питању испуњености законом прописаних услова за обављање делатности професионалне рехабилитације идентификовало је радни статус стручних лица за радно оспособљавање и професионалну рехабилитацију ОСИ, док је ризик неиспуњавања обавезног процента запошљавања ОСИ присутан у мањем интензитету. Министарство за рад нема писани акт о процени ризика.

Планом инспекцијског надзора за 2020. годину је наведено да је у пракси као потешкоћа у раду ППР уочена неодређеност њихове примарне функције, будући да је њихова основна делатност социјални рад без смештаја, те се на овај начин као доминантна истиче њихова социјална функција. Са друге стране, ППР са приватном структуром капитала сматрају примарном економску функцију предузећа, па не виде оправданост за ангажовањем стручних радника или не вреднују адекватно резултате њиховог рада, што је у супротности са одредбама Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом.

Узимајући у обзир наведене чињенице, као и да су у већем ризику од неиспуњавања законских услова новооснована предузећа, Министарство за рад је планом предвидело да иста буду приоритет за вршење инспекцијског надзора, и да ће се приликом сачињавања оперативних планова као битан параметар узети и датум издавања дозволе за обављање делатности професионалне рехабилитације.

Такође смо утврдили да је у 2020. години од укупно 57 ППР, извршен редован инспекцијски надзор над четири ППР. Инспекцијским надзором у 2020. години обухваћено је свега 7% предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом.

У поступку редовног инспекцијског надзора над три новооснована ППР⁷² утврђено је да је пословање било у складу са прописима који регулишу ову област, а код раније основаног ППР⁷³ утврђено је да нема одговарајућу документацију о ангажовању стручних лица за радно оспособљавање и професионалну рехабилитацију особа са инвалидитетом. Након изречене мере у складу са Законом о инспекцијском надзору, ППР је у законом остављеном року отклонило утврђену незаконитост. Међутим, увидом у записнике о извршеном инспекцијском надзору утврдили смо да Министарство за рад није вршило надзор у односу на прописане услове стандарде и критеријуме за спровођење мера и активности професионалне рехабилитације.

Напред наведено указује да процена ризика у току припреме плана инспекцијског надзора није адекватна, што потврђују претходни налази да када је као ризик процењено пословање новооснованог предузећа неправилности су утврђене код раније основаног, и обрнуто.

Анализом планова и извештаја Министарства за рад о инспекцијском надзору за 2019. и 2020. годину утврдили смо да су као показатељи учинка у вршењу

⁷² Adverta packaging d.o.o. Нови Сад, основано 8. јула 2020. године, код кога је инспекцијски надзор вршен у периоду 18 - 25. августа 2020. године; Нека Plus d.o.o. Барајево, основано 24. маја 2019. године, код кога је инспекцијски надзор вршен у периоду 31. јануара. до 14. фебруара 2020. године; Pro Avb Team d.o.o. Деч, Пећинци, основано 8. априла 2020. године, код кога је инспекцијски надзор вршен у периоду 18 - 25. августа 2020. године.

⁷³ Freestyle trade d.o.o. Београд, основано 21. маја 2012. године.

инспекцијског надзора, поред законитог пословања и поступања предузећа и повећаног броја предузећа, предвиђен и унапређен квалитет спровођења мера и активности професионалне рехабилитације особа са инвалидитетом, односно повећан број издатих решења о одобрењу и развој нових програма обуке.

Зато препоручујемо Министарству за рад да изради акт о процени ризика и повећа обим спровођења инспекцијског надзора у циљу законитог пословања ППР и квалитативног унапређења спровођења мера и активности професионалне рехабилитације особа са инвалидитетом.

Налаз 4.2. Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, у периоду 2018 - 2020. године, није вршило надзор над другим носиоцима послова професионалне рехабилитације

Поред Националне службе за запошљавање и ППР, носиоци послова професионалне рехабилитације могу бити и образовне установе и други облици организовања који испуњавају услове, критеријуме и стандарде за спровођење мера и активности професионалне рехабилитације. За спровођење мера и активности професионалне рехабилитације у складу са Законом о професионалној рехабилитацији и запошљавању ОСИ, носиоци послова прибављају одобрење министарства надлежног за послове запошљавања, а које се издаје по претходно прибављеном мишљењу органа надлежног за послове безбедности и здравља на раду, организације надлежне за стручно образовање одраслих и удружења или организација ОСИ.

Планом инспекцијског надзора за 2019. годину, имајући у виду да се одобрење за спровођење мера и активности професионалне рехабилитације издаје почев од 2010. године, активности инспектора у домену других носилаца мера и активности професионалне рехабилитације биле су усмерене на континуирано прикупљање података, односно успостављање евиденција о носиоцима мера и активности професионалне рехабилитације и акредитованим програмима обуке.

У току ревизије утврдили смо да је Министарство за рад успоставило евиденције о носиоцима мера и активности професионалне рехабилитације и акредитованим програмима обуке, као и да су одобрења која издаје Министарство за рад временски неограничена.

Анализом евиденције извођача обука за особе са инвалидитетом са решењем о одобрењу за спровођење мера и активности професионалне рехабилитације утврдили смо да се на дан 31. децембра 2020. године на евиденцији налази 75 носилаца мера и активности професионалне рехабилитације којима је издато решење о одобрењу за спровођење за 640 програма обука мера и активности професионалне рехабилитације и то:

- 59 предузећа за професионалну рехабилитацију спроводи 132 програма;
- 16 других носилаца мера и активности професионалне рехабилитације спроводе 508 програма обука.

Од укупно 640 одобрених програма обука за спровођење мера и активности професионалне рехабилитације три носиоца мера и активности професионалне рехабилитације имају укупно 435 одобрених програма обука, што чини 68% свих одобрених програма обука.

У периоду ревизије, 2018 - 2020. године, Министарство за рад је издало 63 решења о одобрењу за спровођење мера и активности професионалне рехабилитације.

Планом инспекцијског надзора за 2019. годину је било уређено да ће инспектор вршити канцеларијски инспекцијски надзор над спровођењем поверених послова у области професионалне рехабилитације код других носилаца мера и активности професионалне рехабилитације којима је издато решење о одобрењу за спровођење мера и активности професионалне рехабилитације. У ревизији смо утврдили да надзор на другим носиоцима мера и активности професионалне рехабилитације у 2019. години није вршен.

Планом инспекцијског надзора за 2020. годину Министарство за рад није планирало вршење надзора над другим носиоцима мера и активности професионалне рехабилитације којима је издато решење о одобрењу за спровођење мера и активности професионалне рехабилитације.

Представници Министарства за рад су навели да инспекцијски надзор над другим носиоцима мера и активности професионалне рехабилитације није вршен зато што су сматрали да контролу треба да врши НСЗ у поступку јавних набавки обука за тржиште рада за ОСИ.

Међутим, Законом о професионалној рехабилитацији и запошљавању ОСИ прописано је да инспекцијски надзор над спровођењем овог закона врши министарство надлежно за послове запошљавања.

Све напред наведено указује да је највећи број програма мера и активности професионалне рехабилитације особа са инвалидитетом остао изван инспекцијског надзора Министарства за рад. Ради унапређења квалитета спровођења мера и активности професионалне рехабилитације особа са инвалидитетом препоручујемо Министарству за рад да изради акт о процени ризика и успостави инспекцијски надзор и над другим носиоцима мера и активности професионалне рехабилитације.

V Мере предузете у току ревизије

У поступку ревизије Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања је предузело мере и активности у поступку припреме и планирања буџета за мере и активности професионалне рехабилитације и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом.

Наиме, Министарство за рад је у току припреме и планирања буџета за 2022. годину за програмску активност 0004 - Подршка предузећима за професионалну рехабилитацију особа са инвалидитетом утврдило циљ и индикаторе за праћење наведеног циља. Као циљ за наведену програмску активност Министарство за рад је утврдило: Запошљавање и одржање запослења особа са инвалидитетом у предузећима за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом и јачање капацитета ових предузећа. Као индикатор за наведену програмску активност Министарство за рад је утврдило: Број особа са инвалидитетом које су оствариле право на исплату субвенција зарада и број подржаних пријава за побољшање услова рада у предузећима за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом.

За програмску активност 0005 - Подстицање запошљавања особа са инвалидитетом путем Националне службе за запошљавање, Министарство за рад је утврдило циљ и индикаторе за праћење наведеног циља. Као циљ наведене програмске активности утврдили су: Подстицање запошљавања незапослених особа са инвалидитетом у мере активне политике запошљавања, а као индикатор за праћење наведеног циља: Број незапослених особа са инвалидитетом укључених у мере активне политике запошљавања и активности професионалне рехабилитације незапослених особа са инвалидитетом. Као индикатор за наведену програмску активност Министарство је искључило особе са инвалидитетом који се финасирају из средстава НСЗ, а приказало број особа са инвалидитетом које се односе на наведену програмску активност, што ће допринети праћењу реалног остварења наведеног циља.

Министарство за рад је у току припреме и планирања буџета за 2022. годину утврдило циљеве и индикаторе за програмске активности, чиме је исправило утврђене несврсисходности за период 2018 - 2020. године. Државна ревизорска институција је дала препоруку Министарству за рад да средства за мере и активности професионалне рехабилитације и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом планира на основу реалних потреба и за иста успостави адекватне циљеве и индикаторе, ради праћења и утврђивања ефеката ове ревизије. За испуњење ове препоруке одређен је приоритет 3, што означава несврсисходности које је могуће отклонити у року до три године, што је и период након кога Државна ревизорска институција утврђује ефекте спроведене ревизије.

VI *Захтев за достављање одазивног извештаја*

Субјект ревизије је, на основу члана 40. став 1. Закона о Државној ревизорској институцији, дужан да поднесе Државној ревизорској институцији писани извештај о отклањању откритих несврсисходности (одазивни извештај) у року од 90 дана почев од наредног дана од дана уручења овог извештаја.

Одазивни извештај мора да садржи:

- 1) навођење ревизије, на коју се он односи;
- 2) кратак опис несврсисходности у пословању, које су откривене ревизијом;
- 3) приказивање мера исправљања.

Мере исправљања су мере које субјект ревизије предузима да би отклонио несврсисходности у свом пословању или мере умањење ризика од појављивања одређене несврсисходности у свом будућем пословању за чије предузимање субјект ревизије мора поднети уз одазивни извештај одговарајуће доказе.

Субјекти ревизије су у обавези да у одазивном извештају искажу мере исправљања по основу откритих несврсисходности односно свих налаза датих у Извештају о ревизији сврсисходности пословања, као и да поступи по датим препорукама. За мере исправљања је дужан да уз одазивни извештај достави доказе према следећем:

1. За налазе, односно несврсисходности за које су дате препоруке првог приоритета, односно које је могуће отклонити у року од 90 дана субјекти ревизије су у обавези да доставе доказе о отклањању несврсисходности односно предузимању мера исправљања;
2. За налазе, односно несврсисходности за које су дате препоруке другог приоритета, односно које је могуће отклонити у року до годину дана субјекти ревизије су у обавези да доставе акциони план у којем ће описати мере и активности које ће бити предузете ради отклањања несврсисходности или смањења ризика од појављивања несврсисходности у будућем пословању као и планирани период предузимања мера и одговорно лице;
3. За налазе, односно несврсисходности за које су дате препоруке трећег приоритета, односно које је могуће отклонити у року од једне до три године субјекти ревизије су у обавези да доставе акциони план у којем ће описати мере и активности које ће бити предузете ради отклањања несврсисходности или смањења ризика од појављивања несврсисходности у будућем пословању као и планирани период предузимања мера и одговорно лице.

На основу члана 40. став 2. Закона о Државној ревизорској институцији одазивни извештај је јавна исправа која је потписана и оверена печатом од стране одговорног лица субјекта ревизије.

Државна ревизорска институција ће оценити веродостојност одазивног извештаја, тј. провериће истинитости навода о мерама исправљања, предузетим од стране субјекта ревизије, подносиоца одазивног извештаја. У случају потребе

извршиће се и оцена да ли су мере исправљања исказане у одазивном извештају задовољавајуће.

Сагласно члану 57. став 1. тачка 3) Закона о Државној ревизорској институцији, ако субјекат ревизије у чијем су пословању откривене несврсисходности, не подносе у прописаном року Институцији одазивни извештај, против одговорног лица субјекта ревизије поднеће се захтев за покретање прекршајног поступка.

Ако се оцени да одазивни извештај не указује да су откривене несврсисходности отклоњене на задовољавајући начин, сматра се да субјект ревизије крши обавезу доброг пословања. Ако се ради о незадовољавајућем отклањању значајне несврсисходности, сматра се да постоји тежи облик кршења обавезе доброг пословања. У овим случајевима Државна ревизорска институција је овлашћена да предузима мере сагласно члану 40. ст 7. до 13. Закона о Државној ревизорској институцији.

Прилози

Прилог 1 - Методологија за избор предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом као субјеката ревизије

Предузеће за професионалну рехабилитацију јесте правно лице које запошљава и врши професионалну рехабилитацију особа са инвалидитетом, у складу са законом. ППР може да оснује Република Србија, аутономна покрајина, јединица локалне самоуправе, привредно друштво, удружење особа са инвалидитетом или друго правно или физичко лице, у циљу отварања нових радних места и запошљавања особа са инвалидитетом.

Предузеће за професионалну рехабилитацију може обављати делатност под условом:

- 1) да има у радном односу на неодређено време најмање пет особа са инвалидитетом;
- 2) да, у односу на укупан број запослених, има у радном односу на неодређено време најмање 50% особа са инвалидитетом, од чега најмање 10% особа са инвалидитетом које могу да се запосле само под посебним условима;
- 3) да има одговарајући простор и одговарајућу техничку и другу опрему за радно оспособљавање и рад особа са инвалидитетом;
- 4) да има запослена стручна лица за радно оспособљавање и професионалну рехабилитацију особа са инвалидитетом, уколико предузеће запошљава више од 20 особа са инвалидитетом, односно ангажована стручна лица уколико предузеће запошљава мање од 20 особа са инвалидитетом, и то:
 - једно лице за извођење практичне наставе и обуке за послове за које се оспособљавају особе са инвалидитетом,
 - једно лице за послове пружања професионалне асистенције запосленим особама са инвалидитетом,
 - једно лице - саветника за интеграцију на радном месту;
- 5) да има дозволу за обављање делатности.

Предузеће за професионалну рехабилитацију уписује се у регистар привредних субјеката надлежног органа, уз претходно прибављену дозволу министарства надлежног за послове запошљавања.

ППР има право на месечну субвенцију зараде за сваку запослену особу са инвалидитетом у висини до 75% укупних трошкова зараде са припадајућим доприносима за обавезно социјално осигурање, али не више од 50% просечне зараде по запосленом у Републици Србији према последњем објављеном податку републичког органа надлежног за послове статистике, у складу са прописима о државној помоћи за запошљавање особа са инвалидитетом и другим прописима о државној помоћи који су потребни за примену прописа о државној помоћи за запошљавање особа са инвалидитетом.

Предузећу за професионалну рехабилитацију могу се обезбедити и средства за побољшање услова рада, унапређење производних програма, увођење стандарда, побољшање квалитета производа и пружених услуга, прилагођавање радних места или

у друге сврхе, у складу са прописима о државној помоћи за накнаду додатних трошкова запошљавања особа са инвалидитетом и другим прописима о државној помоћи који су потребни за примену прописа о државној помоћи за накнаду додатних трошкова запошљавања особа са инвалидитетом.

Средства се обезбеђују из буџета Републике Србије, односно из Буџетског фонда.

Критеријуми за избор субјекта ревизије из реда предузећа за професионалну рехабилитацију

У фази предстудије, обавили смо разговоре - интервјуе са представницима Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Националне службе за запошљавање, Министарства финансија - Пореске управе и Удружења предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом Републике Србије.

У циљу планирања ревизије сврсисходности која се односи на Професионалну рехабилитацију и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом, у складу са Међународним стандардима врховних ревизорских институција (ISSAI), било је потребно је да се ревизорски тим упозна са темом, идентификује потенцијални проблем ревизије и прикупи потребне податке. С тим у вези од Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања су тражени подаци и документација.

Анализом података добијених од Министарства за рад, одредили смо квантитативне и квалитативне критеријуме на основу којих смо бирали субјекте ревизије из реда предузећа за професионалну рехабилитацију и то:

- Укупан износ субвенције коју је предузеће за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом добило у периоду 2018 - 2020. године;
- Просечан број запослених особа са инвалидитетом у предузећима за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом;
- Износ укупно одобрених средстава по јавним позивима за доделу средстава за побољшање услова рада у предузећима за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом;

На основу овако одређених критеријума извршили смо рангирање предузећа за професионалну рехабилитацију и доделили им бодове од 1 (за последњи) до 10 (за први), по сваком критеријуму.

По сваком појединачном критеријуму анализа је показала следеће:

Први критеријум: Укупан износ субвенције коју је предузеће за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом добило у периоду 2018 - 2020. године.

Посматрајући ППР која су у периоду 2018 - 2020. године добијала субвенцију зараде за сваку запослену ОСИ, у висини до 75% укупних трошкова зараде са припадајућим доприносима за обавезно социјално осигурање, али не више од 50% просечне зараде по запосленом у Републици Србији према последњем објављеном

податку републичког органа надлежног за послове статистике извршено је следеће рангирање.

Табела број 21: Рангирање ППР по првом критеријуму

РБ	Предузеће за професионалну рехабилитацију	2018. година	2019. година	2020. година	Укупан износ субвенције зараде ОСИ	Бодови
1	2	3	4	5	6 (3+4+5)	7
1	„Тригано Приколице” Крагујевац	38.107.940	43.332.987	37.092.535	118.533.462	10
2	„Стил” Зрењанин	23.275.834	26.860.213	26.124.029	76.260.075	9
3	„Лира” Кикинда	22.174.191	28.972.860	22.630.965	73.778.015	8
4	„ДЕС” Београд	14.918.626	16.365.550	17.614.630	48.898.806	7
5	„Шумадија” Крагујевац	10.761.535	16.380.123	16.518.266	43.659.924	6
6	„ДЕС” Суботица	12.914.436	13.680.055	13.355.750	39.950.241	5
7	„ДЕС” Нови Сад	22.102.633	7.914.518	6.642.305	36.659.457	4
8	„Чикош Штампа” Суботица	10.937.384	13.569.866	11.208.179	35.715.429	3
9	„Лола Предузетништво” Београд	11.098.050	11.940.433	9.620.933	32.659.416	2
10	„Инвал-Стат” Ковин	9.630.461	10.824.663	9.294.232	29.749.356	1

Други критеријум: Просечан број запослених особа са инвалидитетом у предузећима за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом.

Анализирајући просечан број ОСИ у ППР за које је у периоду 2018 - 2020. године субвенционисана зарада, у висини до 75% укупних трошкова зараде са припадајућим доприносима за обавезно социјално осигурање, али не више од 50% просечне зараде по запосленом у Републици Србији према последњем објављеном податку републичког органа надлежног за послове статистике извршено је следеће рангирање.

Табела број 22: Рангирање ППР по другом критеријуму

РБ	Предузеће за професионалну рехабилитацију	2018. година	2019. година	2020. година	Просечан број ОСИ	Бодови
1	2	3	4	5	6	7
1	„Тригано Приколице” Крагујевац	102	101	107	103	10
2	„Стил” Зрењанин	69	72	67	69	9
3	„Лира” Кикинда	62	69	68	66	8
4	„ДЕС” Нови Сад	109	20	19	49	7
5	„ДЕС” Београд	39	37	36	37	6
6	„ДЕС” Суботица	35	35	35	35	5
7	„Космос” Београд	34	31		32	4
8	„Чикош Штампа” Суботица	30	29	31	30	3
9	„Лола Предузетништво” Београд	33	27	24	28	2
10	„Шумадија” Крагујевац	22	25	31	26	1

Трећи критеријум: Износ укупно одобрених средстава по јавним позивима за доделу средстава за побољшање услова рада у предузећима за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом.

У периоду 2018 - 2020. године расписано је пет јавних позива за доделу средстава за побољшање услова рада у предузећима за професионалну рехабилитацију. Рангирање ППР по укупно одобреним средствима из јавних позива приказана су у наредној табели.

Табела број 23: Рангирање ППР по трећем критеријуму

Ред. број	Предузеће за професионалну рехабилитацију	Укупна средства додељена по јавним позивима	Бодови
1	2	3	4
1	„Стил” Зрењанин	52.669.236,95	10
2	„ДЕС” Суботица	31.699.262,67	9
3	„Лира” Кикинда	24.113.737,00	8
4	„Жељезничар” Суботица	22.795.813,70	7
5	„Атлантис” Ниш	20.145.323,17	6
6	„Металопластика” Стопања	19.086.398,36	5
7	„Гепард-ВИС” Нови Сад	18.403.405,17	4
8	„Чикош Штамп” Суботица	17.960.086,81	3
9	„Елмонт” Ниш	17.896.478,00	2
10	„Графопромет” Крагујевац	15.983.091,64	1

Након што су по наведеним критеријумима додељени бодови ППР, бодови су сабрани и ППР су рангирана по укупном броју бодова. Првих 17 предузећа за професионалну рехабилитацију по укупном броју бодова приказани су у наредној табели.

Табела број 24: Рангирање ППР по укупном броју бодова из критеријумима

Ред. број	Предузеће за професионалну рехабилитацију и запошљавање ОСИ	Укупан износ субвенције коју је предузеће за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом добило у периоду 2018 - 2020. године	Просечан број запослених особа са инвалидитетом у предузећима за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом	Износ укупно одобрених средстава по јавним позивима за доделу средстава за побољшање услова рада у предузећима за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом	Структура капитала	Укупно бодова
1	2	3	4	5	6	7 (3+4+5)
1	„Стил” Зрењанин	9	9	10	Државна	28
2	„Лира” Кикинда	8	8	8	Приватна	24
3	„Тригано Приколице” Крагујевац	10	10		Приватна	20
4	„ДЕС” Суботица	5	5	9	Приватна	19
5	„ДЕС” Београд	7	6		Државна	13
6	„ДЕС” Нови Сад	4	7		Државна	11
7	„Чикош Штампa” Суботица	3	3	3	Приватна	9
8	„Шумадија” Крагујевац	6	1		Државна	7
9	„Жељезничар” Суботица			7	Приватна	7
10	„Атлантис” Ниш			6	Приватна	6
11	„Металопластика” Стопања			5	Приватна	5
12	„Лола Предузетништво” Београд	2	2		Државна	4
13	„Космос” Београд		4		Државна	4
14	„Гепард-ВИС” Нови Сад			4	Приватна	4
15	„Елмонт” Ниш			2	Државна	2
16	„Инвал-Стат” Ковин	1			Приватна	1
17	„Графопромет” Крагујевац			1	Државна	1

Коначан избор предузећа за професионалну рехабилитацију за субјекте ревизије у ревизији сврсисходности пословања на тему „Професионална рехабилитација и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом” је:

- 1) Предузеће за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом за производњу обуће „Стил” Зрењанин (државна власничка структура) и
- 2) Заштитна радионица за радно оспособљавање и запошљавање инвалида „Лира” доо Кикинда (приватна власничка структура).

Прилог 2 - Обрада података Пореске управе из образаца ИОСИ за период 2018 - 2020. године

Приликом планирања буџетских средстава за професионалну рехабилитацију и подстицање запошљавања Министарство за рад располаже подацима Пореске управе о броју запослених ОСИ, на основу поднетих образаца ИОСИ.

Анализом података Пореске управе утврдили смо следеће:

Број послодаваца који су поднели образац ИОСИ, у периоду 2018 - 2020. године, се из године у годину повећава што приказујемо на следећем графикону.

Слика број 11: Просечан број поднетих образаца ИОСИ у периоду 2018 - 2020. године

Ако се посматра тип послодавца који је поднео образац ИОСИ, утврдили смо да је 14% оних који се финансирају из буџета (директни и индиректни буџетски корисници) а 86% послодаваца су: правно лице које се не финансира из буџета, представништво, односно огранак, предузетник, физичко лице, Војска Републике Србије и пољопривредно газдинство (у даљем тексту: остали).

Табела број 25: Просечан број поднетих образаца ИОСИ по типу послодавца

Ред. број	Година	ПЛ које се финансира из буџета-ДБК	ПЛ које се финансира из буџета-ИБК	Остали
1	2	3	4	5
1	2018	159	1.186	7.542
2	2019	158	1.160	7.910
3	2020	153	1.130	8.245
Просек		156	1.158	7.899
Учешће		1,70%	12,57%	85,73%

Према подацима Пореске управе, а на основу поднетих образаца ИОСИ, број запослених ОСИ у периоду 2018 - 2020. године незнатно варира и приказан је у наредној табели.

Табела број 26: Број запослених ОСИ и запослених по типу послодавца

РБ	Година	ДБК		ИБК		Остали	
		Број ОСИ	Запослених	Број ОСИ	Запослених	Број ОСИ	Запослених
1	2	3	4	5	6	7	8
1	2018	1.049	32.061	2.869	184.949	17.591	906.676
2	2019	998	32.914	2.813	179.921	17.349	939.894
3	2020	815	34.529	2.444	173.327	23.845	976.677
Просек		954	33.168	2.709	179.399	19.595	941.083
Учешће		4%	3%	12%	16%	84%	81%

Од просечног броја запослених ОСИ 16% је запослено код правних лица која се финансирају из буџета (4% код ДБК и 12% код ИБК), а 84% је код осталих правних лица.

Подаци Пореске управе указују да послодавци у Републици Србији који имају обавезу да запошљавају особе са инвалидитетом, а нису запослили одговарајући број ОСИ у складу са квотама које прописује Закон о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом, у периоду 2018 - 2020. године своју обавезу за преостали број незапослених ОСИ извршили су применом других законских могућности, и то:

- 1) 70% уплатом средстава у Буџетски фонд;
- 2) 30% извршењем финансијске обавезе из уговора о пословно-техничкој сарадњи.

Према подацима Пореске управе, а на основу поднетих образаца ИОСИ, за период 2018 - 2020. године износ обрачунатих средстава за ОСИ за које је обавеза запошљавања извршена уплатом средстава по типу послодавца приказан је у наредној табели.

Табела број 27: Износ обрачунатих средстава за ОСИ за које је обавеза запошљавања извршена уплатом средстава

Ред. број	Тип послодавца	2018. година	2019. година	2020. година
1	2	3	4	5
1	ДБК	79.764.309	92.914.653	104.058.848
2	ИБК	422.595.864	430.495.003	460.675.945
3	Остали	3.208.220.257	3.692.657.492	4.443.793.196
	Укупно	3.710.580.430	4.216.067.148	5.008.527.989

Анализом података Пореске управе у наредној табели приказујемо послодавце (ДБК и ИБК) који су у периоду 2018 - 2020. године уплатили највећи износ средстава у Буџетски фонд.

Табела број 28: ДБК и ИБК који су извршили највеће уплате у Буџетски фонд у периоду 2018 - 2020. године

РБ	Назив	Износ
1	2	3
1	Универзитетски клинички центар Србије	109.791.791
2	Универзитетски клинички центар Ниш	76.153.407
3	Град Београд	41.057.981
4	Здравствени центар Косовска Митровица	30.192.102
5	Апотека Београд	25.496.443
6	Предшколска установа „Бошко Буха” Палилула, Београд	22.878.910
7	Општа болница Пирот	18.922.960
8	Дом здравља Ниш	18.849.008
9	Гинеколошко акушерска клиника „Народни фронт”	18.489.929
10	Општа болница Бор	17.120.805